

SAYI 59
YIL 10

İRŞAD DERGİSİ

DÖRT AYLIK TASAVVUF DERGİSİ/NİSAN 2019
“MUHABBET”

İÇİNDEKİLER

1-EDİTÖRDEN

2-MUSTAFA ÖZBAĞ EFENDİ'DEN GÜL DESTESİ

4-MUHABBET

6-MUHABBETİN HİCRETİ:EBU TALHA B.SEHL

10-TALİB'İN CİĞERLERİNDEN PARÇA PARÇA

11-DEM-İ KATRAN

12-BAKARA SURESİ 17.AYET

13-BABAMIZ ADEM ALEYHİSSELAM

14-SÖZCÜKLER BİR DÜNYA

15-ÇAY SOHBETLERİ

16-İSLAM HUKUKUYLA YÖNETİLMİYEN ÜLKELERDE FIKIH

22-GÖNÜDEN GÖNÜLE

23-BÜTÜN HASTALIKLAR SEVGİSİZLİKTENDİR

24-ÇOCUKLARDA KAYIP VE YAS SÜRECİ

26-İSLAM BİLGİNLERİ:ASTRONOMİ VE MATEMATİK

28-BİTKİLERDEKİ ŞİFA:KEÇİBOYNUZU

29-GÜNLÜK VİRD

EDİTÖRDEN

Selamun aleyküm kıymetli okuyucu,

Divan şiirinin, yerini modern akımlara bıraktığı son yüzyıllarında yetişmiş, güçlü bir temsilcisi olan Şeyh Galip'i yad ederek Beni Muhabbet kabilesinde yetişmiş Hüsn ve Aşk gibi aslında daima birbirinin içinde varolan, bir olan çocuklar olduğumuzu hatırladık ve sizinle bulduğumuz bu sayımızda muhabbetten dem vuralım istedik.

Ne ola ki bu muhabbet? Bazı İslam alimleri yahut mutasavvıflar muhabbeti sevgi olarak tanımlarken bazıları sevginin bir öncesi, yani "iyi olduğu bilinen ya da zannedilen bir şeyin istenmesi" şeklinde bir tanımlama yapmışlardır. Kuran-ı Kerim'de bir ayette geçen muhabbet kelimesi Türkçe'ye sevgi olarak tercüme edilmiştir.(Maide 20/39) Kökü olan "hubb" ise Kuranı Kerim'de daha fazla ayette geçmektedir. Bilimsel yanı, neliği şöyle dursun, muhabbet denilince kalpte titreşen teller, kulakta yankılanan bir sese ulaşıyoruz: Ey Habibim...

Levlake levlak... Bütün zamanlara ve mekanlara meydan okumuş, asırları devirmiş bu güzel ses kalbimize, zihnimize, dilimize, bakışımıza belki zamanla belki de atom bombası gibi aniden düşünce bizden çevremize, evimize, sokağımıza, mahallemize, şehrimize, ülkemize, dünyaya müthiş bir ışık yayılıyor. Gitgide aydınlanıyor sonra yaşam. Sıkıntılar önemsiz birer ayrıntıya dönüşüyor, sonra sıkıntılarıyla birlikte sevilen kanlı canlı bir şeye dönüşüyor hayat. Size güller veren birine kızabilir misiniz hiç? İstemsizce yayılır dudaklar kulaklara doğru, gözükür dişler... Bu yayılan ışık huzmesi bizi ütöpik bir dünyaya taşıyor. Orada herkes seviyor, dolayısıyla herkes de seviliyor. Aynalar koridorunda aşıktan maşuğa, maşuktan aşığa doğru önce ve en çok kimin sevdiği bilinmeksizin bir muhabbet deryası coşuyor. "Ol mahiler ki derya içredir.." sözü mukabilince yaratılan bütün canlıları ve hatta nesnelere muhabbet deryasının mahilerine benzetiyorum. Teşbihte hata olmaz demişler.

Sevgili dostlar, inanın Beni Muhabbet kabilesindeniz. Hepimizin çok önemli bir ortak noktası var: Aynı vatanın üzerinde aynı dili konuşup, aynı dine inanıp; farklı dilden ve farklı dinden olan insanlara hoşgörü ve saygıyla, Kuran, sünnet, vatan, millet davası güdüyoruz. Bunu yaparken de en güçlü silah olan sevgiyi kullanıyoruz. Sevmek iksirdir, demişti üstadımız Mustafa Özbağ Beyefendi. Evet, tüm kalbimizle inanıyoruz ki sevmek en kuvvetli iksirdir. İşte... Seviyoruz. Ne mutlu bize!

Uzun sözün kısası, bu mutluluğu idrak ile dergimizin yazarları hayatın her alanına değinen konuların yanı sıra kendi bölümlerinde muhabbeti muhabbetle anlatarak sizlere sundular. Dileriz aynı kervanda, kervan başımız Muhammedi Mustafa ile çıktığımız yolda menzile ulaşıp sevgiliye habib olanlardan oluruz.

MUSTAFA ÖZBAĞ EFENDİ'DEN GÜL DESTESİ

Akıl kişilerin bağıdır, aşk bu bağları çözer,
Akıl der ki, taşkınlık etme! Aşk da teklifsiz davran, der!

Akıl sufilere genel anlamıyla "lazım değil" değildir ama akıl bir yere kadardır. Bir yerden sonra sufi akılla olan bağlarını çözmekle sorumlu ve zorunludur. Bunu, aşkın derecat olarak başlangıcını beğenme, sonrasını muhabbet etme sonrasını sevme ondan sonrasını âşık olma olarak nitelendirirsek, beğenme ve muhabbet etmede akıl önde gelir. Akıl beğenir, akıl beğendiğine muhabbet besler ve muhabbet beslediğinde onu tanır, onu tanıyınca sever. Akıl tanıyınca sever, sevince akıl, biter işi. Sevmek akılla bağları kopartmaktan geçer. Eğer bir kimse bu manada akılla bağını kopartamıyorsa o kimsenin sevmekten ve âşıklıktan bahsetmesi düşünülemez, bunu yalnız Şemseddin-i Tebrîzî söylememiş.

Bunu birbirlerinden haberleri olsa da olmasa da sanki birbirleriyle belirli bir frekansta bağlıymış gibi Endülüs'te Muhyiddin-i Arabî ve Tebriz'de Şemseddin-i Tebrîzî söylemiştir. Bu noktada Arabî'yi tanıyanlar, okuyanlarla Şemseddin-i Tebrîzî'yi okuyanlar ve tanıyanlar aşkla alakalı görüş ve düşüncelerinin ve hallerinin birbirlerine yakın olduklarını görürler ve Endülüs'te Arabî bu manada, size akılı reddetmek gibi gelir, bazı sufiler onu akılı reddetmek gibi algılamışlar ama Arabî akıl üstü duygu olarak aşkı koyar orta yere, Tebriz'de de Şemseddin-i Tebrîzî akılı bağ olarak görür ve der ki: Bu bağı çözmedikçe o kimse âşık olamaz. Aynı öğretiyi alan Hazreti Mevlâna Mesnevi'sinde "Akıl aşka gelince çamura saplanmış eşek misali debelendi durdu" der. Buradaki akıl: kıyaslayan, sorgulayan, koklayan, tereddüt eden, şüphe eden akıldır. O akıl şeytani bir şeydir oysa sorgulaya sorgulaya gelmiştir, oysa koklaya koklaya gelmiştir, oysa şüphe ede ede gelmiştir, oysa araya araya gelmiştir ve sufi dünyası der ki:

Bunlar sen sevdanın kapısına gelinceye kadar lazımdı ve sen sevdanın kapısına geldiysen akılı kapının dışında bırak da gir. Buradaki akıl artık şüpheden arınmış -akılı reddetmek değil, aklın içindeki özelliği değişiyor, dönüşüyor- artık eleştiren bir akıl değil, artık buradaki akıl sorgulayan bir akıl değil, merak eden bir akıl değil, buradaki akıl teslim olmuş bir akıl ve Kur'an'ın diliyle mutmainne olmuş bir akıldır. O, mutmainne olmuş hale gelmesidir aklın yoksa şeytan gibi kıyaslayan, firavun gibi kıyaslayan, nemrut gibi kıyaslayan akıl değildir artık. Bu; nereye gidiyorum, yönüm ne, diye sorgulayan akıl değildir artık veya bir kible arayan bir akıl değildir artık bu. Önceden kible arar akıl, nesnelere sorgular, yön arar akıl. Bunların hepsi de doğrudur ama öyle bir noktaya gelir artık akıl, orda teslim olur ve teslim olurken de gönül rahatlığı ile o teslimiyeti gerçekleştirir. Burda gönül huzursuzluğu yoktur, akıl burada kendi kendine "al" der "aklımı". Akıl, kendi aklını al, der. Al dediği yer aslında kendisini yaratan aşktır ve artık bu saatten sonra kimyevi olarak farklı bir noktaya gelmiştir. Buradan bazı sufiler sanki akılsızlığı öne koyuyormuş gibi algılamışlar. Bu, akılsızlık değil, bu aklın kemale ermiş halidir. Aklın kendi kendini değiştirdiği, dönüştürdüğü, kıymetlendirdiği ; altın, elmas, pırlanta olduğu noktaya doğru gitmektedir. Akıl altınlıktan elmas, elmaslıktan pırlantaya doğru gidecektir ve sakın aklınıza şöyle bir şey gelmesin: Aşk geldi akıl gitti, akıl geldi aşk gitti. Buradaki akıl henüz daha gümüş olan akıldır, altın olmamıştır daha. Sakın bizim sufi yolumuzda akılı reddetmek olduğunu algılamayın. Sakın Şemseddin-i Tebrîzî'nin veyahut da Endülüs'ten Şam'a doğru gelmiş Anadolu'yu da dolaşmış Arabî'den, sakın Hazreti Mevlâna Celaleddin-i Rumi hazretlerinden Hacı Bektaş'tan,

Hacı Bayram'dan veyahut da Yunus Emre'den akılı reddeden, reddediormuş gibi görünen nefesler, şiirler, beyitler okuduğunuzda sakın akılı tamamıyla yok eden, akılı reddeden bir nokta olarak görmeyin. Böyle bir şey yok. Bu, aklın kemale ermesidir. Akıl sevgi ile tanışmadıkça kemale ermez, akıl aşkla yüzleşmedikçe kemale ermez. Akıl o zaman bu ana gelinceye kadar, mesela beğenme noktasında bir teneke diyelim akla, ama bir çit çıktı muhabbet noktasında gümüş diyelim akla, bir çit daha çıktı sevme noktasında altın diyelim, aşıklıkta ise biz ona pırlanta diyelim. Akılı kesinlikle reddetmek olarak görmeyin. Mesela Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin aklını kim reddedebilir? Oysa o aşkın padişahıydı. Mesela Şemseddin-i Tebrîzî hazretlerine kim akılsız diyebilir veya Hazreti Mevlâna Celaleddin-i Rumi hazretlerine kim akılsız diyebilir? Bakın hiç kimse Hazreti Mevlâna Celaleddin-i Rumi hazretlerinden veya Şemseddin-i Tebrîzî'den böyle bir din dışı, akıl dışı bir konuşma duymamıştır. O zaman onlar akılsız değillerdi ama o akılı tenekeden gümüşe, gümüşten altına çevirmişlerdi. Akıl, altından pırlantaya döndü ve öylesine kıymetli oldu ki o zaman. Bir elmas düşünün, kıymetlidir. Pırlantanın daha üstünde, en kıymetlisidir. İşte hakikate ermiş olan akıl elmas mesabesindedir. Hakikate ermiş olan bir kimse zannetmeyin ki akılsızdır.

İşte kimi aşıklar vardır ruh alemine mensuptur onlar. Onların sözleri canlara işler. Yine Şemseddin-i Tebrîzî'den:

Ruh alemine mensup erenlerin sözleri canlara işler.
Heva heveslerle dolu olan sen nasıl anlayabilirsin?
Bu şehvet havasından bahsetmek istemiyorum.

Burada ruh aleminde olan aşıklar, onların sözleri canlara işliyor yani insanların direkt ruhlarına işliyor, kalplerine işliyor, heva ve hevesten olanlardan bahsetmiyor. O ne? O akıl teneke çünkü.

Heva şehveti ve arzuları yok eder demiştim.
Aşk ve sevgi öyle bir şeydir ki, kımıldadığı vakit,
karşına yüz huri getirselersana duvar kerpici gibi cansız görünür.

O zaman heva ve hevesinde duran insanlar farklı insanlardır ama **aşk ve sevgi öyle bir şeydir ki kımıldadığı vakit, karşına yüz huri getirselersana duvar kerpici gibi cansız görünür.** Yani sen sevgiye doğru adımını atar, aşka doğru adımını atarsan senin akıl kimyan değişmeye başlar. Akıl kimyan değişince senin o heva ve hevesten bakan gözün, kulağın, kalbin kalmaz ve senin önüne yüz tane huri getirselers onların sen hepsini de kerpiç gibi cansız bir şey görürsün. Çünkü o kimsenin artık akılı tenekelikten ve gümüşlükten çıktı. O kimsenin akılı altın oldu. Allah bizi onlardan eylesin. Ve devam ediyor:

Ne zaman bir hikmet sözü işitir veya bir düşünceye koyulursan,
o aşk ve sevgi harekete geçer.

O zaman akıl olmamış olsaydı o kimse düşünceye dalmayacaktı. Akıl olmamış olsaydı o kimse hikmetli sözü anlamayacaktı. Akıl olursa hikmetli sözü anlayacak, akıl olursa tefekkür edecek, düşünecek ve akılı ne yapacak? Kemale erecek ve akıl tenekelikten ve gümüşlükten kurtulup altına ve elmaslığa doğru yol olacak.

“Aklın nurdan yetmiş perdesi vardır.” anlamındaki hadis ile
işaret buyrulan kat kat perdelerin nurudur.
Şimdi sen aşka batmış olduğun halde nurun ışığından nasıl söz açabilirsin?
Eğer söz açarsan o bütün heva olur.

Ve sen, diyor, aşka da battıysan, aşkın içindeysen sen o nurlardan bahsetmen mümkün değil. Niçin? Sen aşka batmış halde o nurlardan anlatamazsın çünkü ayık olmazsın.

Başkalarına baktığın gözle, Leyla'yı nasıl görebilirsin?
Onu gözyaşlarıyla tertemiz yıkamadıkça!
Şemseddin-i Tebrîzî Hazretleri

DERLEYEN: Nergis Eylül *Mustafa Özbağ Beyefendinin sohbetlerinden derlenmiştir.

M U H A B B E T

Hanım! Çayı koy, namazdan sonra geliyorum, derdi babam. Bizler de kız kardeşlerim ve annemle beraber soğuk kış günlerinde, sobanın etrafında oturup heyecanla babamın yatısı namazından sonra camiden gelmesini beklerdik. Sobanın üzerinde bir güğümde fokur fokur kaynayan suyun sakinleştirici sesiyle, annemin bir güzel demlediği çayın yayında yediğimiz patates, kurabiyeler, yemişler, meyvelerle ve siyah beyaz televizyon eşliğinde kış gecelerini yaşadık. Annem ile babamın muhabbet dolu kaçamak bakışlarını izlerdik. Babam annemin gözlerinin içine sevgi ile bakar annemin ise her defasında tatlı utangaçlığı ile yüzü kızarırdı. Bu güzel akşamlarımıza bazen komşularımız bazen de akrabalarımız eşlik ederdi. Çocukluğumun en güzel hatırlarıydı çay muhabbetleri. Bir de anneannemin sessizce ettiği bir muhabbet vardı ki kaynağından su içmek gibiydi. Anneannemin kara taşlı bir tesbihi vardı, hiç düşürmezdi elinden. Gece uyuycacağı vakit tesbihini yeleğinin içine çengelli iğne ile takar, her sabah uyandığında pencerenin önünde oturur ve gün boyu tesbihinin taşları ile konuşurdu. Sorardım anneanneme: “Anneanne ! Sen, tesbihinle ne yapıyorsun?” “Zikrediyorum kızım.” Derdi. Zikrederken ne söylüyorsun, diye sorduğumda “La ilahe illallah diyorum.” derdi. La ilahe illallah ise tesbih taşlarından çok ötede, için içiyle, özle, Rabb’le baştan başa muhabbet demektir... Yaşayan tüm canlılar; ağaçlar, kuşlar, böcekler, insanlar, hayvanlar hep muhabbet içindedirler. Muhabbetsiz kalp canlıyı yalnızlığa, mutsuzluğa, sevgisizliğe, manevi hastalığa götürür. Muhabbete mana olarak baktığımızda samimiyeti, ihlası ve sevgiyi görmekteyiz.

Yaşayan tüm canlılar; ağaçlar, kuşlar, böcekler, insanlar, hayvanlar hep muhabbet içindedirler. Muhabbetsiz kalp canlıyı yanlızlığa, mutsuzluğa, sevgisizliğe, manevi hastalığa götürür. Muhabbete mana olarak baktığımızda samimiyeti, ihlası ve sevgiyi görmekteyiz.

İnsandaki muhabetin kilidi kalp, anahtarı da zikirdir. Allah Rasulü Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi vesellem şöyle buyurmuştur: “Kuşkusuz ki insanda bir organ vardır.

Eğer o iyi olursa bütün vücut iyi olur. Eğer o bozuk olursa bütün vücut bozulur. Dikkat edin! O, kalptir!” demiştir. Bu hadisi şeriften anlaşılacağı üzere insandaki en önemli organ kalptir. Bizler kalplerimizi kirden, pastan, kötülükten, nifaktan arındırabilmek için zikrederiz. Kalbin “muhabbeti” tevhitir. La ilahe illallah lavzı celalidir. Allah (celle celaluhu) ile olan muhabttemizin bir yolu da zikirdir, zikrullah halakalarıdır. Dilinde, kalbinde ihlaslı sevgi ile “Allah! Allah !” diyen bir kul, kalbini ve kendini tüm çirkinliklerden muhafaza etmiş olur. Zikrin en efdali, Allah ‘tan (celle celaluhu) hiçbir şey istemeksizin ve beklemeksizin kulun rabbini zikretmesidir. Kul sadece Allah’a olan muhabbeti ile rabbinden hiçbir istekte bulunmadan sadece onu, sevdiğini zikreder. Bu haldeki bir sevgiyi, muhabbeti biz rehberimiz, kervan başımız Allah’ın habibim yani sevgilim dediği peygamberimiz Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellemden öğrendik. Peygamber efendimiz Hz. Muhammed Mustafa’dan (sallallahu aleyhi vesellem) nakledildiğine göre Efendimiz şöyle buyurmuştur: “İbrahim Halilullah Allah’ın dostu, Musa Seyfilullah Allah’ın seçkin kulu, ben ise Allah’ın bir ihsanı ve ikramı olarak Habibullah’ım; yani Allah’ın sevgili kuluyum.” diye buyurmuştur. Bu hadisi şerifte peygamberimiz Allah’ın kendine olan sevgi ve muhabbetini dile getirmiştir. (Darimi Mukaddime 8, Tirmizi Menakıp 1) Üstadımız Mustafa Özbağ beyefendi der ki : “Sevgi büyükten küçügedir.” O halde şüphesiz peygamberimizin rabbine olan sevgisi Allah’ın peygamberimize olan sevgisindedir. Bu sevgilerin iç içe geçmiş halidir ve bize en güzel örnektir. Belki de bu yüzden büyüklerimiz muhabbetten Muhammed hasıl olur demişlerdir...

Kuranı Kerim’deki Kelam suresi 68/4 ayeti şöyle naklediyor: “Şüphesiz sen çok büyük bir ahlak üzerinesin. ” Bu ayeti kerimeden de anlaşıldığı üzere ahlakını sevip beğendiğiniz kişinin kendisini de seviyorsunuzdur. Diğer bir ayette ise (Ali İmran suresi 3/31) şöyle naklediliyor: “De ki, Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin.” Bu ayetin mealinden anlaşıldığı üzere kulun Allah’a olan muhabbetinin samimiyeti, efendimiz Hz. Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi veselleme uymakla anlaşılmalıdır. Bunun neticesinde Allah’ın da bizi seveceği naklediliyor. Kul Allah’ın kendisine olan sevgisini görmek ve bilmek isterse, kendisine dönmeli ve kendisinin Allah’a olan sevgi ve muhabbetine bakmalıdır. Sevgi, muhabbet kullardan Allah’a, Allah’tan kullara akan aksi sedadır. Bizler namazda, Allah ile konuşuruz, oruçta Allah ile konuşuruz, Kabe’de Allah ile konuşuruz; üzülürüz, Allah ile konuşuruz, seviniriz, Allah ile konuşuruz. Duada Allah ile konuşuruz, susarız, kalbimiz yine Allah ile konuşur, teşekkürü Allah’a ederiz, hamdı Allah’a ederiz. Kul farkında olmadan ya da farkında olarak ihlas ile aldığı her nefeste aslında Allah ile muhabbet halindedir. Bir zaman sonra bu muhabbet sevgiye, sevgi aşka dönüşür. Bir zaman sonra ise kul farkına varır: Evrendeki her şey aslında O’dur.

Muhabbet berekettir, muhabbet dostluktur, muhabbet sevdadır, muhabbet aşktır. Muhabbet ile kalın...

Asel TOPRAK

MUHABBETİN HİCRETİ : EBU TALHA B. SEHL

Şimdi bir eve gidiyoruz. Neccar oğullarına ait, içi kıymetli putlarla süslenmiş, zenginliğin tüm ihtişamı ile döşenmiş, ara sıra putlara tazimde bulunan seçkin bir eve... Bu evin içinde yalnızlığı kadar yakışıklılığıyla da ünlü, uzun boylu, keskin bakışlı bir genç... Hayatını oyun ve eğlencelerle dolduran fakat bu eğlenceli durumdan sıkılan, sıkıldıkça putundan yardım dileyen bu kişi Ebu Talha b. Sehl'dir.

Ebu Talha b. Sehl, sıkıldığı bir gün putuna gidip şöyle der: "Görmüyor musun ne haldeyim? Her şeyim var ama mutsuzum, söyle bana hani benim mutluluğum?" Fakat ondan bir ses işitmez. Bu sıkıntılı durum halinde iken yerde sızıp kalır. Sabah olur yine her günkü gibi evinden çıkıp arkadaşlarını ziyarete gider. Arkadaşları ile selamlaşır ve aralarında yeni bir dinden söz ederler. Bu dinin nasıl bir din olduğunu merak ederler. Atalarından öğrendikleri, gördükleri inançta olduklarından, başka bir inanç dışındaki bir dini anlayamadıklarından, bu dini kabul etmelerinin atalarına saygısızlık olduğundan konuşurlar ve günlük işlerini yerine getirmek için ayrılırlar. Ebu Talha radiyallahu anhu da herkes gibi günlük işlerini devam ettirmek için evinin yolunu tutar. Kendine doğru gelen birini görür, gelen kişi onu o kadar etkiler ki kendini onun kim olduğunu araştırırken bulur. Bu hanımın İslamı seçmiş, çocuğu ile dul kalmış Ümmü Süleym radiyallahu anhüma olduğunu öğrenir. Böylece günler geçer fakat Ebu Talha onu unutamaz. Her an onu düşünür, yemez uyumaz olur. Daha fazla dayanamaz. Durumu ona söylemeyi uygun görüp ona talip olduğunu söylemek için evine gider. Ümmü Süleym radiyallahu anhuma bu evlilik teklifini reddeder. Ebu Talha bu duruma bir anlam veremez çünkü kendisi asla reddedilemeyecek birisidir. Böyle olduğu için bu teklifi neden reddettiğini sorar, Ümmü Süleym cevap vermek istemez. Bunun üzerine Ebu Talha radiyallahu anha "Eğer benimle evlenmemene sebebin çocuklarınsa onlara çok iyi bakacağıma söz veriyorum. Eğer sebep mihr ise iste benden ne istersen, ne kadar istersen vermeye hazırım." der.

Bunun üzerine Ümmü Süleym radiyallahu anhuma der ki “Ey Ebu Talha! Şüphesiz sen reddedilmeyecek bir erkeksin. Benim derdim ne çocuklarım ne de senden isteyeceğim mihrdir. ” Ebu Talha iyice meraklanır. Onun naz yaptığını, mihrini yüksek tutmak için böyle davrandığını düşünür çünkü Medineli hanımların yüksek mihr almaları adetleridir. Ebu Talha ısrarcı olur ama Ümmü Süleym’in ciddi olduğunu gayet iyi anlar ve reddedişinin gerçek sebebini sorar. Ümmü Süleym der ki “Ey Ebu Talha, Esad b. Zürare’nin bize öğrettiği din olan İslam’a girip Müslüman olduk. Kocam Malik de Müslüman olduğum için beni terk etti. Şimdi sen de bir müşrik olarak gelip bana talip oluyorsun. Ben asla müşrik ile evlenemem. Sana söyleyeceğim son söz, eğer Müslüman olursan senden tek bir dinar, tek bir dirhem mihr almadan seninle evlenirim. Ama Müslüman olmazsan dünyaları bana versen seninle evlenemem!” Ebu Talha bu sözler karşısında sarsılır. Ümmü Süleym sözlerine şöyle devam eder: “Ey Ebu Talha sen akıllı bir adamsın. Söyler misin cansız putlara tapmaya daha ne kadar devam edeceksin? Ağaçtan yontup oluşturduğunuz o putlar, kendilerine bir fayda veriyorlar mı ki size fayda versinler? Düşün aynı ağaçtan alıp bir parçasını put yapıyorsunuz diğer parçasını yakıyorsunuz. Bu nasıl bir akıl, bu nasıl bir din?” Ebu Talha bu sözler üzerine söyleyecek hiçbir söz bulamayıp orayı terk eder ve düşünmeye başlar. Bu nasıl bir dindi ki sadece iman karşılığında mihrden vazgeçiliyordu. Medineli kadınlar öyle kolay kolay mihrden vazgeçmezlerdi. Ebu Talha, artık kendi dinini sorguluyordu. Ebu Talha en sonunda gidip Hz. Musayp radiyallahu anhunun karşısına oturup ondan İslam’ı anlatmasını ister ve bu anlatılanlar karşısında hayret ile imanın güzelliğine şahadet eder.

Şahadetinden sonra Ümmü Süleym’e giderek iman ettiğini söyler ve onunla evlenmek istediğini tekrar eder. Ebu Talha “Ey Ümmü Süleym! Senin sözlerin benim imanıma vesile oldu. Bundan dolayı ne kadar mehir istersen iste, sana istediğin kadar mihr vereceğim. ” der ve akabinde Ümmü Süleym radiyallahu anhuma Ebu Talha’nın evlilik teklifini kabul edip şunları söyler: “Benim mihrim senin İslam’ındır.” Böylelikle Ümmü Süleym Ebu Talha’nın imanına vesile olarak onunla evlenir. İnsanlar “Ümmü Süleym’in mihrinden daha kıymetli bir mihr duymadık.” diyorlardı. Ebu Talha’nın Ümmü Süleym’e duyduğu sevgi ve muhabbet onu hakiki bir sevgiye ve asıl sevgiliyi idrake götürmüştü. Onun hayatı bundan sonra Allah celle celaluhu ve Resulu sallallahu aleyhi vesselamin yolu içindi. Daha sonra Ebu Talha radiyallahu anhu akabe biatı için yola koyulur. Efendimiz sallallahu aleyhi vesselame tam bir teslimiyet ile biat eder. Resulullah sallallahu aleyhi vesellem Darül Erkam’ın sahibi Erkim bin Ebu Erkan’ı onunla kardeş kılar. Ebu Talha o günden sonra Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem ile sürekli beraber olur, ondan bir nebze bile ayrılmaz.

Ebu Talha hicret’in 2. yılı iman ile inkarın ilk büyük karşılaşması olan Bedir’e daha sonra Uhud’a katılır. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem savaşta yaralanıp Uhud Dağı’nın yamaçlarındaki mağaraya sığınır. Efendimizin ölmediğini anlayan müşrikler son bir darbe vurmak maksadıyla orayı ok yağmuruna tutarlar. Ebu Talha bunu anlar. O zorlu anlarda Ebu Talha yine olması gereken yerededir. Ebu Talha onun önüne geçerek onu ok yağmurlarından koruyabilmek adına kendini siper eder. Efendimizin tam önünde durarak durmadan ok atar, bazen Efendimiz merak edip mübarek başını kaldırıp savaş meydanına baktığında Ebu Talha “Ya Resulallah, ne olur kendini gösterme, bu zalimlerin sana zarar vermesinden korkuyorum. Ben sana siperim; göğsüm göğsüne, boynum boynuna, kanım kanına feda olsun, yeter ki sana bir şey olmasın.” diyordu. Efendimiz de onun yiğitliğine bakıp hayran oluyor, yanındaki sahabelere “Ebu Talha’ya ok yetiştirin, Ebu Talha’ya ok yetiştirin. Vallahi çok iyi savaşıyor!” diyordu çünkü ona o gün ok dayanmıyordu. Ebu Talha bunu ancak Allah ve Resulüne duyulan aşkla yapabiliirdi. Onun muhabbeti artık muhabbet olmaktan çıkarak aşk olmuştu.

Uhud’un ardından bir gün Mescid-i Nebevi’de otururken Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem şu ayetleri söyler: “Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça, infak etmedikçe, gerçek iyiliğe eremezsiniz! Her ne infak ederseniz muhakkak Allah onu çok iyi bilir.” (Ali İmran-92) Ebu Talha bu ayeti duyar duymaz kendini sorgular, acaba ben neyi daha çok seviyorum, diye ve bulur. Medine’nin sıcaklarında oturup gölgelendiği, suyundan içtiği bahçeyi... O su ki Medine’nin en güzel ve en tatlı suyu idi. Orası Bir-u Hâ kuyusunun bulunduğu bahçeydi.

Efendimiz de o bahçeyi çok sever ve bazen dinlenmek için oraya giderdi. Ebu Talha o bahçesini infak edecekti. Hemen Resulullah sallallahu aleyhi vesellemin huzuruna varıp şöyle dedi: “Ya Resullallah, benim en çok sevdiğim şey Bi'r-u Hâ'dır, sen şahit ol ki o benim infakımdır.” Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem, “İşte kar eden mal budur.” Der. (30. Buhari /zekat) Ebu Talha'nın bağışladığı kuyu şu an Mescidi Nebevî'nin içerisinde 21 numaralı merkez kapıdan girince, hafif sola dönünce tam karşımıza çıkan yer Bi'r-u Hâ kuyusudur. Şu anda milyonların namaz için secde ettikleri yerdir. Hala Ebu Talha'nın suyu hayırdaki akmakta devam etmektedir. Acaba biz neyi daha çok seviyor ve neye daha çok muhabbet besliyoruz? Neydi bizi yakınlıktan uzak tutan, neydi ki?

Ebu Talha ticaret yaparak geçiniyordu aynı zamanda infaktan infaka koşuyordu. Medine'nin kıtlık günlerinden birinde dışarıdan bir misafir gelir ve Efendimiz “Bu misafiri evinde ağırlayacak kimse yok mu?” diye sorar. Hemen Ebu Talha ayağa kalkarak “Ben Ya Resullallah!” der ve onu alıp evine götürür. Hanımı Ümmü Süleym'e “Bizim bir misafirimiz var, o Resulullah sallallahu aleyhi vesellemin misafiridir. Onu bu gece ağırlayacağız, evimizde yiyecek bir şeyler var mı?” diye sorar. Ümmü Süleym “Sadece çocukların yiyeceği kadar evimizde yemeğimiz var.” der. Bunun üzerine Ebu Talha “ O zaman çocukları oyala ve onlara yemek vermeden uyut, sonra sofrayı kur, lambayı da söndür. Biz yer gibi yaparız, misafirimizin karnını böyle doyurmuş oluruz.” Böyle de yaptılar. Misafirlerinin karnını doyurdular. Sabah olunca mescidin yolunu tuttular. Ebu Talha, Efendimiz sallallahu aleyhi vesellemin huzuruna varır ve onun mübarek dişlerinin görünür bir şekilde güldüğünü görür ve Efendimiz “Ey Ebu Talha yine yaptın yapacağını! Allah celle celaluhu senden o kadar hoşnut oldu ki...” deyip Haşır suresinin (9.-59) ayetini okudu: “Kendileri zaruret içerisinde olsalar bile kardeşlerini kendi nefislerine tercih ederler!”

Birgün Ebu Talha ticaret için şehir dışına çıkar. Ebu Talha'nın evine döneceği gece, oğlu vefat eder. Ümmü Süleym; şimdi kocam yorgun gelir, ona çocuğumuzun vefat ettiğini söylersem daha da perişan olur, biraz dinlendikten sonra söylerim, düşüncesi ile çocuğunu yıkayıp kefenler. Burası akılların durduğu bir noktadır. Annenin evlat acısı derin bir acıdır ama muhabbet ve aşkı daha derindir çünkü o, evladın diğer her şey gibi onlara verilen ve zamanı gelince alınacak olan bir emanet olduğunun bilincindedir. Ebu Talha evine gelir ve gelir gelmez de çok sevdiği yavrusunu sorar. Ümmü Süleym “O şimdi önceki haline göre daha sakin, daha rahat.” der. Tabiki doğru söyler çünkü Rahman'a kavuşmuş olarak daha rahattır. Ebu Talha, onun içerde uyuduğunu düşünür ve hanımıyla o gece beraber olur. Sabah olunca Ümmü Süleym şöyle der: “Ey Ebu Talha, insan komşusuna bir şey emanet etse, sonra gitse emaneti geri istese, komşusu o emaneti sahibine vermek istemezse, sen böyle bir komşuya ne dersin?” Ebu Talha “Öyle bir komşu olur mu?” der. Tam o anda Ümmü Süleym şöyle der: “Allah, bize emanet verdiği oğlumuz Ebu Umeyri yanına aldı.” Ebu Talha bir anda sarsılır, “Ey Ümmü Süleym neden bunu gecedeki beri bana söylemedin, bu yaptığın oldu mu şimdi?” der. Yaşlı gözlerle Resulullah sallallahu aleyhi vesellemin yanına varıp durumu anlatır. Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem çok sevdiği Ebu Umeyr'in vefatına üzüldü hem de teslimiyet kahramanı Ümmü Süleym'in merhametine, sabrına, kocasına olan itaatine hayran olur. Ebu Talha'yı biraz teskin eder ve orada bir müjde gelir. Efendimiz “Allah celle celaluhu ikinizin de gecesini mübarek kılsın, bereketlendirsin!” (İbn Hacer El İsbabe,270) der. O gecenin meyvesi olarak Allah onlara bir evlat daha verir.

Resulullah sallallahu aleyhi vesellem Ebu Talha için şöyle der: “Ebu Talha'nın sesinin ordu içerisinde bulunması 100 kişiden, başka bir rivayette de, 1000 kişiden daha hayırlıdır.” (El İsbabe1,644) Bir gün Ebu Talha mescide Resulullah sallallahu aleyhi vesellemin görmeye gider, giderken de ona yolda hep salat ve selam getirir. Efendimizin yanına girince Efendimizi çok sevinçli bir halde görür. Onun bu hâline çok sevinen Ebu Talha “Ya Resullallah, sizi bu kadar mutlu eden nedir?” diye sorar. Efendimiz der ki: “Niye sevinmeyeyim, Ey Ebu Talha! Biraz önce Cibril geldi ve bana dedi ki “Ya Resullallah, Allah celle celaluhu seni müjdeci olarak gönderdi. Ümmetinden her kim sana bir kez salat getirirse, Allah ve melekleri ona on kere salat getirirler.” Bunu Cibril bana haber verince çok sevindim.” (Ahmet b. Hanbel, Müsned 4.-49) Bunu duyunca o da anlaşılması mümkün olmayan bir sevinç duyar.

Ebu Talha, hanımı ile Veda Haccı'nda da bulunur. Hayatını Allah ve Resulüne adanarak yaşayan Ebu Talha, en sevdiğini; Efendimizi kaybeder. Onun vefatıyla adeta yıkılır. Hz. Ali radiyallahu anhu onu çağırarak mezarını ona kazdırır. Ebu Talha onun kabrini adeta göz yaşları ile yıkar. Efendimizi kabrin içerisine koymaya yardımcı olur. Ebu Talha'nın en acı günüdür artık, bundan sonra zor bir hayat onu bekler; çünkü en sevdiği gitmiştir ve artık zahiren onunla olamayacaktır. Ebu Talha Efendimizin vefatından sonra hiç durmadan seferlere katılır. Yaşı hayli ilerler ama yine bir sefere çıkma hazırlığı yapar. Ailesi onu sefere çıkmaması için iknaya çalışır. Fakat o bunu reddeder ve Akdeniz adalarının fethine katılır. Seferler sırasında geminin içinde vefat eder. Akdeniz adalarından birine defnedilir. Böylece en sevdiğine kavuşur. Şu anda hala onun kabrinin yeri bilinmemektedir.

İşte onun hayatı hak ve hakikat ile dolu olarak böyle geçmiştir. Hayatında aşkın, muhabbetin, teslimiyetin, cihatın, infakın, kardeşliğin, ticaretin ve daha birçok güzel şeyin örneği olduğu gibi ölümünden yüzyıllar sonrasında bile imanın ve İslam'ın en güzel örneklerinden biri olarak bilinmekte ve anılmaktadır. Onun güzel hayatı Kuran ve sünnet yolunda yaşayanlarda ebedi devam edecek ve kendisine duyulan muhabbet ile Allah'a yakınlığa vesile olacaktır. Allah şefaatlerine nail eylesin.

Ulviye DENİZ

TALİB'İN CİĞERLERİNDEN PARÇA PARÇA

Sanmayın bu sözler talibin sözleri onu söyleten sevdasının gözleri
Bu sözler yarın sözleri; ciğerlerimden parça parça dökesim gelir.

Ellerim ellerin tutar, ayaklarım çark atar, bu kulaklar sesin duyar,
Gözler gözlerine bakar isteğim alemler değil, cemalin göresim gelir.

Dilekler dilerim Rahman'dan, canımı adarım can, canımdan
Sana olan sevdami her an, gördüğüm herkese haykirasım gelir.

Gönülden rengine bakayım, yapamazsam kendimi bulamayayım
Sağa sola döneyim hep seni arayayım, gel gel diye dönesim gelir.

Açarım pençereyi bakarım camdan, hasretini haykırırım canımdan,
Göğe bakarım beden gözünden can gözüyle seni göresim gelir.

Derler çok ağla dayanmaz gözündeki kana yüreğinin yangınına
Sen gel diye dost meclisinde Allah Allah diye ciğer yakasım gelir.

Talip gariptir aşar haddini der ki , kabe yüzlü yardandır nazı
İçime bu kor ateşi bu aşkı bu niyazı koyan yare sarılısım gelir.

Geleyim bakayım gözlerinin içine de ki bana talip senin bu halin ne?
Hayalde bile dilim lal oldu ciğerim pare, sana sevdami haykirasım gelir.

Seviyorum derse yalan demese yalan, yanar yakılır olmuş hali talan
Cürmüne bakmaz da seni hala görmek için perdeleri yakası gelir.

Tövbeler inanırım kabul olur, döner dolanır gönlüm Rahman'a kul olur.
Rahmetinle bakarsan nur olur, kalbimi senden başkasına kapatısım gelir.

Seviyorum der gaflette uyur, kaybolur, bu halden ancak aşkınla kurtulur,
Aşkınin hakikatini bilenlere sorar olur sevginin hakikatine yapışasım gelir.

Söylenenler bitmez kapanır defter, ötelere atılır yine kurulmuş hayaller
Sanma talip seni anlık sever, ebede kadar sevgimi önüne seresim gelir.

Edibe Zehra İPAR

DEM-İ KATRAN

Muhabbeti dem tutmuş yüreklerin
ancak ve ancak bir payede buluştuğunu
sanırmış aşk! Ve özlerken özlenenin elbet
sayfasız yazısız, sözsüz kelamsız nefesiyle
buhurlanmış hecelerinde okunurmuş
avaz! Sessiz ve sözsüz muhabbetin ancak
ve ancak bir ayrılık berzahında bezenirken
kokusu, dayanırmış genze yanık yıkık
hasretlerin ağusunun tütsüsü. Gözden
gönüle değil de gönülden gönüle
değerken muştular, eller de bedenler de
yok olup gidermiş saadetsiz saatlerin
salisesinde. Yitik düşlerin bilinmez
gizlerinde savrulup ümitler, bir umuda
dahi sahip çıkamamış onulmaz sancıların
kanı dökülünce hayale, yanarmış şah
damarından üfleyen sancının onulmaz
yaraları. Ve kalınca kimsesiz, kimliksiz ,
kimsiz ve hissiz sevenler; işte o zaman,

İşte o zaman gözyaşları mürekkep olup da sükutun nazına feryad katınca, dilsiz uşakların emrine
amade olurmuş yas. İnleyip, inleyip de isyan duvarlarının ardına gömülürken fıraklar, cellat çığlıklarıyla
gömülen ahları duyan olmazmış. Sözsüz satırların yangın harfleri karışınca semaya, eyvahlar dem
tutup kanarmış aha!

Çiğerden gam, yürekten ah , sükûttan eyvah yol bulunca asara , ne bir bekleyence, ne bir
bekleyenle soluklanan sevdalar kalmış meydanda. Sustukça çoğalan, çoğaldıkça kor tutan bekleyiş ,
artık gam çukurunun dipsiz kuyularında zifiri heyulaların bendesi olmuş. Kayboldukça kaybolmuş,
yandıkça tutuşmuş da hiç bir el uzanıp kurtaramamış çığlığını kuytudan. Oysa ne çok beklenirmiş desti
nur olan sevdanın köksüz uçurumlarında maşukan. O zaman vurmuş hançerini alın çatısında fısıldayan
nefes! Ve sevmek muhabbetle dem tutunca ancak sevdaya bezenir diyerek susmuş. Kâfi sevememişim
sanıp yittikçe yitmiş susanlar, yittikçe yitmiş ki artık bir hiç olup sönsün heyulaların hayali. Bir kandil
şafağınca duyup da söze saza gelmez aşkının bitmez kıvılcımlarını tüketirken ruhunun azabı, yanmış
yeniden yok olup sönerken tam da ruhunun onulmaz yaralarından tutuşup.

Ve bilmiş!
Ve duymuş!
Ve inlemiş!

Kemiğe dayanmadıkça bıçak hiç kazır mı ahları! Ah ki ah! Eyvah ki eyvah! Aşka hecesiz kanarken
yalnız da yaşanmaz mı?

HAMUŞ

BAKARA 17.AYET

Bismillahirrahmanirrahim

17- Onların durumu, bir ateş yakmış olan kimsenin haline benzer: O ateş, onun etrafını aydınlatınca, Allah onların nurlarını giderir de onları, hiçbir şey görmez oldukları karanlıklar içinde bırakır.

Said b. Cübeyr dedi ki "Bu ayet, yahudilerin ve onların Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in zuhurunu gözlemeleri ve onların bu Peygamber vasıtasıyla müşrik Araplara galib gelme beklentileri hakkında nazil olmuştur. Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gönderilince onlar, O'nun nübüvvetini kabul etmemişlerdir. Böylece onların, Hazreti Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemi bekleyişleri "ateş tutuşturmak" gibi; onların, Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ortaya çıkmasından sonra O'nu inkâr etmeleri de, bu nurun gitmesi gibi olmuştur."

Ayet-i kerime ile ilgili bazı müfessirlerin izahatları şu şekildedir:

Said b. Cübeyr, Abdullah b. Abbas'ın bu ayeti şöyle izah ettiğini söylemiştir: Allah Teâlâ, münafıkları bir misalle izah etmiştir. Münafıklar, hakkı görürler ve onu kabul ettiklerini dilleriyle söylerler. Fakat inkarcılığın karanlığından çıkmak üzere iken, kalplerinden yani içlerinden inkâr ederek hakkın nurunu söndürürler. Böylece de Allah onları inkârın karanlıkları içerisinde bırakır da onlar hidayeti göremezler ve doğru yolu bulamazlar.

Ali b. Ebu Talha da Abdullah b. Abbas'ın bu ayeti şu şekilde izah ettiğini söylemiştir. O Allah Teâlâ bu ayet-i kerimeyi, münafıkların halini beyan eden bir misal olarak zikretmiştir. Onlar dünyada iken İslam'ın izzet ve şerefinden faydalanırlar, Müslümanlarla evlenirler. Onlara mirasçı olurlar, onlarla ganimetleri paylaşırlar, fakat öldüklerinde Allah onlardan İslam'ın lütuflarından faydalanmalarını keser. Aydınlanmak için ateşi yakan kimsenin ateşinin sönmesi halinde karanlıklar içinde kaldığı gibi münafıklar da öldükten sonra azap içinde kalırlar.

Katade de bu ayeti şöyle izah etmiştir: "Münafık, kelime-i şehadet getirir. Bu onun dünyasını aydınlatır. Zira o, bu sözüyle Müslümanlarla evlenir, onlara mirasçı olur. Onlara karşı kanını ve malını korumuş olur. Fakat ölünce müminlerin erişecekleri nimetlerden mahrum kalır. Böylece Allah onun, dünyadaki nurunu söndürmüştür. Ve onu, karanlıklar içerisinde bırakır o artık göremez olur.

Dehhak ise: "Ayette zikredilen ve 'ışık' diye tercüme edilen kelimeden maksat, onların, dilleriyle iman etmelerini söylemeleridir. O söz onlar için dünyada bir aydınlık ve bir ışıktır. 'Karanlıklar' diye tercüme edilen kelimeden maksat, onların sapıklıkları ve inkarcılıklarıdır.

Taberi özetle "Münafıklar, dünyada iken mümin okluklarını söyleyerek canlarını mallarını kurtardıkları gibi ahirette de aynı şeyi söyleyerek kendilerini ilahi azaptan kurtaracaklarını sanırlar. Fakat bu tahminlerinin boş olduğu ortaya çıkacak, Allah onların nurlarını söndürecek karanlıklar içinde kalacaklar, müminlerden, kendilerini aydınlatmalarını isteyecekler fakat hiçbir fayda elde edemeyeceklerdir." diye izah etmiştir.

Nergis EYLÜL

*Prof. Dr. Bedrettin Çetiner, Fâtiha'dan Nâs'a Esbâb-ı Nüzûl ve Ebu Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi, Taberi Tefsiri'nden faydalanılmıştır.

BABAMIZ ADEM ALEYHİSSELAM

İnsan olarak vücut bulan yaratılmışların ilki ve Allah'ın halifesi Hz. Adem aleyhisselamı Allahu Teala bütün toprak türlerinden aldığı bir toprak cüzünden yarattı. Sureti hakkında da bir hadisi şerifte Rasulullah sallallahu aleyhivesellem, **“Sizden hiç kimse Allah yüzünü çirkinleştirsın demesin, çünkü Allah Adem'i kendi suretinde yaratmıştır.”** buyuruyor.

Allah Teala Hz. Adem'i yarattığı ve ona ruh üflediği zaman Hz. Adem aleyhisselam hapsirdi ve el-hamdülillah diyerek hamdetti. Rabbi de ona: “Ey Adem, Allah sana merhamet etsin, meleklerden oturan şu gruba git ve esselamu aleyküm de.” buyurdu. Hz. Adem aleyhisselam meleklerle hitap edince melekler “Ve aleyke's-selamu” diyerek karşılık verdi. Rabbi de Adem'e “ Bu cümle senin ve evlatlarının arasındaki selamlaşmadır.” buyurdu.

Tüm dini metinlerde geçen Hz. Adem, Kur'anı Kerim'de elli beş yerde geçmekle beraber kıssası şu şekilde anlatılmaktadır: “Bir zaman Rabbin meleklerle yeryüzünde bir halife yaratacağım, buyurdu.” İbn Cerir'e göre: “...halkımın arasında adaletle hükmetmek için benim yerimi tutacaktır.” Bahsi geçen halife, Allah'a itaat edecek ve halkı arasında adaletle hükmedecek olan Adem aleyhisselam ve onun yerine geçecek olanlardır. Kur'an'da “Melekler de Rablerine ‘Orada fesat çıkaracak ve kanlar dökecek birini mi yaratacaksın? Halbuki bizler seni hamdin ile tesbih ediyor ve takdis ediyoruz.’ demişlerdi. ‘Allah da onlara şüphesiz ben sizin bilmediklerinizi bilirim.’ demişti.” ayeti kerimeleri geçmektedir. İbn Cerir, bozgunculuk etmek ve haksız yere kanlar akıtmak hakkında halife olmayanların bunu yapacağını ve buradaki hilafetin manasının çağlar boyu birbirinin yerine geçmek olduğunu beyan etmiştir. Bir rivayette, Allah cinleri insanlardan evvelce yaratmıştı. Onlardan bir kavim kafir olmuş ve bu nedenle melekler onlarla savaşmıştı.

Bakara suresinde devamla, Allahu Teala bütün isimleri Adem'e öğretti ve onu meleklerle sundu. Adem aleyhisselamın her şeyin ismini bilmesi meleklerle olan üstünlüğünü ve şerefini ortaya çıkardı ve Allah meleklerle “Adem'e secde edin.” buyurdu. Hayırdan, pişmanlıktan ve üzüntüden kesilmiş hayrı olmayan, ‘iblas’ kelimesinden türetilen İblis isminin sahibi hariç tüm melekler secde etti. Dumansız zehirli ateşten yaratılan cinlerden olan İblis, “ Ben kuru balçıktan, kokmuş siyah çamurdan yarattığın bir insana secde edecek değilim.” Dedi ve Allah'tan “Rabbim, beni azdırdığın şeye yemin ederim ki, mutlaka onlara yeryüzünde günahı süsleyeceğim ve onların hepsini azdıracacağım. Ancak onlardan ihlaslı kulların hariç.” diyerek mühlet aldı.

“Ey Adem, sen ve eşin Cennet'te kalın orada istediğiniz yerden bol bol yiyin. Yalnız şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz.” buyurdu Allahu Teala. Zulüm kelimesi Arapça'da bir şeyi yerine koymamaktır; yani eğer yaklaşacak olursanız sizler haddi aşanlardan olursunuz, demektir. Derken şeytan onları Haktan kaydırıp ve içinde buldukları nimetten çıkardı. Allah da, “ Birbirinize düşman olarak inin, sizin için orada belirli bir zamana kadar kalma ve geçim imkanı vardır.” dedi.

Denilir ki, İblis Adem'e ve eşine, Allah'ın Adem'i ve onun soyundan gelenleri imtihan etmek için ona verdiği bir güçle ulaşmıştır. Öyleki İblis kendine verilen bu güçle ademoğluna uykusunda da uyanık iken de gelebilir. Dilediği zaman ona yaklaşır ve nefsinin şehvani şeylere çeker, ademoğlu onu görmez.

“Ey Ademoğulları, şeytan atalarınızı avret yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi sizi de aldatmasın. Çünkü şeytan ve tarafları sizin onları göremediğiniz yerden sizi görürler. Şüphesiz ki biz şeytani inanmayanların dostları yaptık.”

Ahsen Nefer

SÖZCÜKLER BİR DÜNYA

Muhabbet

Sevgi. Bir araya gelip konuşma.

Şefkat

Acıyarak veya koruyarak sevmek.

Merhamet

Bir canlının bulunduğu kötü duruma karşı duyulan üzüntü.

Refik

Yoldaş, yol arkadaşı, arkadaş, ortak.

Fazilet

İyiliğe yönelişe olan istidat, iyi huy.

İzzet

İtibar, büyüklük, kıymet, hürmet, saygı, ikram.

Temaşa

İzleme, seyran etme, bir şeyi seyretme.

Müsterih

Gönül huzuruna kavuşan, kaygıdan kurtulan, rahata eren.

Müşkülpeset

Zor beğenen, memnun edilmesi kolay olmayan kimse.

Çay Sohbetleri

Ebu Musa El-Eş'arı'den rivayetle Rasulullah (s.a.v.) : "Beraber olduğun iyi arkadaşla kötü arkadaşın benzeri güzel koku satanla körük çeken (demirci) gibidir. Güzel koku taşıyan ya sana güzel kokusundan verir veya sen ondan satın alırsın ya da ondan güzel kokular koklarsın. Körük çeken demirci ise ya senin elbiseni yakar ya da sen ondan kötü kokular duyarsın." buyurdular.

Ey güzel koku yayan yolcu, muhabbetimizin aşkına dostluk etsin güzel kokulu çayımız. Gönülden gelen her ikram gibi demlensin muhabbetimiz...

-Pirimiz buyurur ki:

"Katı taş mermer bile olsan gönül sahibine erişersen cevher olursun. Temizlerin muhabbetini ta canının içine dile. Gönlü hoş olanların muhabbetinden başka muhabbete gönül verme."

Ey güzel koku yayan yolcu, gönlü hoş olanların muhabbetine varışın nasıl oldu?

-Bu yola çıkışında bana yol arkadaşı ilahi sırta vakıf olan "ney" idi. Yolun başlangıcında ney bana bir aracı olmaktan ziyade bu yolun bendeki temelini oluşturmuştu. Akabinde bir baş okşaması gönlü hoş olanların muhabbetini nasip etti.

-Pirimiz buyurur ki:

"Ümitsizlik diyarına gitme ümitler var karanlığa varma güneşler var. Gönül seni gönül ehlinin diyarına, ten seni su ve çamur hapsine çeker. Ağuh bir gönüldeştten gönül gıdasını al, onunla gönlünü gıdalandır."

Ey muhabbeti güzel kokan yolcu, gönül gıdanı besleyen nedir?

-Gönül gıdasını Allah'ın zikrinden alır. Kişi Allah'ı severek dahi Allah'a aşık bir zaat'ın cenahından bulunup onun dizinin dibinden gıdalanırsa mutmain bir gönül, razı olmuş bir kalp ile yoluna devam eder. Bizi böylesi bir güzellik ile lütuflandıran Allah'a hamd olsun. Allah üstadımızdan razı olsun...

-Pirimiz buyurur ki:

"Bir adam bir şeyi sevdi de muradı o oldu, başka bir şey dilemez bir hale geldi mi o muradı olan sevgili de muratsız hale gelen aşkına aşıktır, mutasız hale gelen aşıklar bir murat etrafında döner. "

Ey muhabbeti güzel kokan yolcu, senin etrafında döndüğün murat nedir?

-Bir yolcu yola çıktıysa eğer o yolun muradına hasıl olmak üzere yürür. Yolumun muradı güzel ahlak sahibi olup Allah'ın haram ve helal kıldığı kaidelere uyup Allah'ı sevmeye ulaşmaktır. Nacizane bu yoldan muradım Allah'a layık bir kul, Rasulüne layık bir ümmet, üstadıma layık bir derviş olabilmektir. Rabbim bu yola baş koyan kardeşlerimizle cümle muratlarımızı hayırlı ve hasıl eylesin...

Ey muhabbeti güzel kokan yolcu, Peygamber (s.a.v) öğüdü nefesin olsun. Ebu Hureyre'den rivayetle Rasulullah (s.a.v.) "Kişi dostunun dini üzeredir. O halde sizden biriniz dost edineceği kimseye dikkat etsin." buyurdular.

Gönül Hurmacioğlu

İSLAM HUKUKUYLA YÖNETİLMİYEN ÜLKELERDE FIKIH

Bismillahirrahmanirrahim.

Fıkıh, Allah'ın hükümlerinin hayatın her alanına uygulandığı bir yaşam biçimidir. «İlim öğrenmek her Müslüman erkek ve kadına farzdır. İlim ehil olmayan insanların yanına bırakan kimse, domuzun boynuna altından, cevherden ve inciden gerdan takana benzer.»¹ Hadisi şerifinde kastedilen ilim fıkıhtır. Ahkamsızlıktan kurtulup Allah'ın ahkâmına sarılabilmek için fıkıh ilmini öğrenmek her Müslümanın üzerine farzdır. Çünkü fıkıh, tüm yaşamı saran ve hayatta boşluk bırakmayan, Allah'ın kanunlarıyla oluşan, Müslümanın yönünü belirleyip yaşamını dizayn eden yegane ilimdir. Temel olarak; Kuran, sünnet ve İslam ulemasının içtihatlarıyla sınırlarını oluşturur. İslam ulemasının verdiği fetvalar Müslümanların yaşadıkları yere göre bazı farklılıklar gösterebilir. Bu yazımızda İslam hukukuyla yönetilmeyen belde, ülke ve sistemlerde yaşayan Müslümanlar için verilen fetvaları ana hatlarıyla inceleyeceğiz inşallah.

Bir Müslümandan, içinde yaşadığı yerin hükümleri hiçe sayılarak, -öyle olmadığı halde- bulunduğu bölgede İslam hukuku uygulanıyormuşçasına bir hayat yaşamasını beklemek, Kuran ve sünnet noktasında yanlış bir beklenti olur. Hz. Peygamber'in (sav) uygulamalarından hareketle İslam uleması, hem amel hem de itikat noktasında Müslümanın yaşadığı yerin bağlı olduğu hukuk sistemine göre hayatını şekillendireceği fıkıh tanımlamışlardır. Müslüman bu kaidelere göre hayat yaşarsa ahkamsızlıktan, belirsizlikten, İslam'la bağdaşmayan beşeri ve tahripkar ideolojilerin etkisinden sıyrılıp Allah'ın ipine yapışacaktır inşallah.

"Nefislerine yazık eden kimselere canlarını alırken melekler: "Ne işte idiniz?" dediler. (Bunlar): "Biz, yeryüzünde aciz düşürülmüştük." diye cevap verdiler. Melekler dediler ki: "Peki Allah'ın arzı geniş değil miydi ki onda göç edip İslâm'ı rahatça yaşayabileceğiniz bir yere hicret edeydiniz?" İşte onların durağı Cehennem'dir, ne kötü bir gidiş yeridir. "²

«Ey iman edenler! İman eden kadınlar hicret ederek size gelirlerse onları imtihan edin, Allah onların imanlarını çok iyi bilir. Onların mümin kadınlar olduklarını öğrenirseniz, inkarcılara geri çevirmeyin...»³

1 Sünen-i İbn-i Mace Terceme ve Şerhi (Haydar Hatiboğlu) C: 1. Sh: 387. ist/1982

2 Nisa Suresi 97. Ayet

3 Mumtehine Suresi 10. Ayet

" Daru'l Harpte hudutlar tatbik edilmez." ⁴

Yukarıdaki ayeti kerimeler, İslam beldesiyle İslam beldesi olmama durumunu bariz olarak ayırmaktadır. Hadisi şerife gelince, Darül Harb kavramını ilk kez Hz. Peygamber (sav) ortaya atmıştır ve İslam hukukuyla yönetilmeyen bir ülkede yaşayan Müslümanlara had cezalarının uygulanamayacağını söylemektedir. Hanefiler fetva verirken bu hadisi şerifi kendilerine örnek almışlardır. Bir ülkenin İslam hukukuyla yönetilmediğine hükmedebilmek için Hanefi ulemanın hangi şartları aradığına bakalım:

Ebu Yusuf ile İmam Muhammed, bir İslâm ülkesinde İslâm dışı hükümlerin hâkim olması ve Müslümanların bu hükümlere göre yönetilmesi durumunda oranın Dar'ul Harp sayılması için yeterli olduğunu söylerler. ⁵

İmamı Azam Ebu Hanife de üç şarta bağlamaktadır:

- 1) Ülkede açıkça İslâm dışı kanunların icrası,
- 2) Ülkenin aralarında bir başka İslâm ülkesi olmaksızın harp ülkesine bitişik hale gelmesi,
- 3) Müslüman ve zimmîlerin can ve mal güvenliğinin kalmaması.⁶

Not: Hanefi uleması: Bir yerde İslam hükümlerinden başka hükümler kaim iken, Müslümanların kendi içlerinde İslam kanunlarıyla birlikte seçtikleri imamlarla yönetilmeleri ve yine İslam kanunlarına göre kendi seçtikleri kadılarla yargılanmaları halinde yerin Darül Harp olarak görülemeyeceğine dair şerh düşerler.⁷ İslam hukukuyla yönetilmediğine hükmedilen ülkeler; Müslümanın kendi inancına göre yönetilmediği ve yargılanmadığı, tamamıyla inancını yaşamasına imkan bulamadığı, kendi imamını, kadısını seçemediği, beşeri sistem ve ideolojilere, İslami olmayan ideolojilere tabi olmak mecburiyetinde kaldığı ülkelerdir diyebiliriz.

Fıkıhın ülke yönetimlerine göre temel ayrımını ve İslam hukukuna göre yönetilmeyen ülkelerin belirlenmesindeki hükümleri anlattıktan sonra buralarda yaşayan Müslümanlar için bazı fıkhi hükümlere değinelim:

Müddet-İddet:

Nikah müslüman için bir adet değil ibadettir. Nikah akdi; ölüm, talak, veya itikad yüzünden sona erebilir. Hanefi mezhebine göre ihtilaf-ı dareyn (yönetimsel farklılıklar) sebebiyle de sona erebilir. Ayeti kerimede iman eden kadınlar (İslam'ı yaşayabilecekleri yere) hicret ederse ve gerçekten müminlerse onların inkarcılara geri gönderilmemesi ve hicret ettikleri yerdeki iman eden erkeklerle nikahlanabilecekleri konusunda hüküm verilmiştir. Böylece geldiği yerde inkarcı bir eşi var ise nikah akdi sona erer. İmamı Azam Ebu Hanife bu ayete dayanarak iddet müddetini beklemeden başka birisiyle evlenmesinin mübah olduğuna fetva verir. Eğer hamileyse hamlini doğuruncaya kadar bekler. ⁹Aynı şartlar geldiği yerde inkarcı bir eşi olan erkekler için de ayeti kerimede gibidir.

«Gerçek muhacir; Allah'ın nehyettiklerini terkedendir.» ¹⁰

4 İmam-ı Serahsi - El Mabsut - Beyrut: ty D. Marife Neşri, C: 9, Sh: 100.

İmam-ı Merghinani - El Hidaye Şerhu Bidayetu'l Mubtedi - Kahire: 1965, C: 2, Sh: 103.

İbn-i Humam - Fethu'l Kadir - Beyrut: 1316, C: 4, Sh: 153.

Molla Husrev - Dureru'l Hukkam fi Şerhu Gureri'l Ahkam - İst: 1307, C: 2, Sh: 66

5 Feteva-i Hindiyye (Ş.Nizameddin) C: 2, Sh: 232, Bulak/Mısır, 1310

6 Feteva-i Hindiyye

7 Redd.ül Muhtar, Ala'd Dürr'ül Muhtar (tbn-i Abidin) C: 4, Sh; 175,1st. 1984

8 Mümtehine Suresi 10. Ayet

9 El Kessaf Tefsiri (Zemahseri) C: 4, Sh: 518, Beyrut, 1947

10 Sahih-i Buhari/O. I, Sh: 9,1st. 1315

Diyebiliriz ki İslam hukukuyla yönetilmeyen bir beldede yaşayan Müslüman elinden geldiğince kendini Allah'ın istediği biçimde yetiştirecek, Allah'a yaklaştıracak şeylerin peşinde koşup Allah'ın hükümlerini yaşayamayacağı yerlerden ve nehyettiği şeylerden mümkün olduğunca uzak duracak; kendi iç dünyasında, hayatında ve yakın çevresinde inancına göre yaşamayı kaim kılmak ve muhafaza etmek için çabalayıp her an bu anlamda bir hicret üzerinde olacaktır.

İkamet:

İslam hukukuyla yönetilmeyen yerlerde keyfi olarak yaşayan Müslümanlar için Hz. Peygamber (sav) «Ben Darul Harpte müşrik ile beraber ikamet eden her Müslümandan beriyim. Çünkü ikisinin ateşi birbirini görmez.» buyurmuştur.¹¹

“Hz. Abbas, Müslümanlığını gizli tutardı. Mekke'de bulunduğu müddetçe, müşriklerin tutum ve davranışlarını Peygamberimize yazar, bildirir, Mekke'deki Müslümanlara güç ve destek olurdu. Medine'ye, Peygamberimizin yanına gelmek istediği zaman, Peygamberimiz ona «Senin bulunduğun yerdeki cihadın daha güzel ve yararlıdır.» diye yazmıştı.”¹²

Anladığımız kadarıyla kişi böyle bir yerde yaşamaya mecbursa ve İslam hukukunun gerçek manada yaşandığı gidebileceği bir ülke mevcut değil ise Allah'ın hükümlerini hem yaşamak hem de tebliğ vazifesini üstlenerek etrafına yaymaya çalışmak, böylece azabı ilahiden kurtulmak için uğraşmak mecburiyetindedir.

İmamet:

Müslüman olmayanların Müslümanlar üzerinde velayet hakkı yoktur. Bu nedenle hiçbir İslami olmayan düzen ve beşeri ideolojilerin de Allah katında Müslüman üzerinde velayete hakkı yoktur. Bu nedenle Müslümanlar serbest oldukları dairelerde kendilerine hayrı tavsiye edecek, haramlardan ve nehyedilmiş şeylerden uzak tutacak, aralarındaki meselelere inançlarına göre hüküm verecek ehil gördükleri akil bir alim(imam) seçmeli ve birbirlerini disiplin edecek, Peygamber Efendimizin sünnetinde ve Allah'ın hükümlerinde birbirine sabrı tavsiye edecek bir cemaat olmalıdırlar. Nitekim ayeti kerime bize bunu farz kılmaktadır:

«Sizden hayra davet eden. emr-i bil ma'ruf ve nehyi ani'l münker yapan bir ümmet bulunsun. İşte felaha erenler onlardır.»¹³ buyrulmaktadır ve ayet gayet açıktır.

Hadler:

«Dar'ul harb'de hadler uygulanmaz.»¹⁴ Uygulanabilmesi için İslâm'ın bir bütün olarak hayata hükmetmesi ve resmi olarak velayetin Müslümanlara ait olması lazımdır. Çünkü İslam haramlara giden tüm yolları kapatır, buna rağmen işlenirse ceza verir. İslami hükümlerin olmadığı yerlerde ise harama giden bütün yollar açıktır, bu nedenle Hanefi mezhebine göre; İslam hukukuyla yönetilmeyen bir yerde işlenen suç için had cezaları gerekmez. Yaşadığı yerin hukukuna bağlı olduğu için mecburen oradaki hükümlere göre muamele görür.

Cihad:

Gayret göstermek, bir şeye azim etmektir. Allah'ın dinini fitnenin yerine hakim kılmaktır.

11 El Cami'u Li Akami'l Kur'an (İmam-ı Kurtubi) C: 13, Sh: 63, Mısır/1967

12 İslâm Tarihi - Mustafa Asım Köksald 2, Sh: 193, 1st. 1981

13 Ali İmran Suresi 104. Ayet

14 Hadis-i Şerif:

İmam-ı Serahsi - El Mabsut - Beyrut: ty D. Marife Neşri, C: 9, Sh: 100.

İmam-ı Merginani - El Hidaye Şerhu Bidayetu'l Muhtedi - Kahire: 1965, C: 2, Sh: 103.

İbn-i Humam - Fethu'l Kadir - Beyrut: 1316, C: 4, Sh: 153.

Molla Husrev - Dureru'l Hukkam fi Şerhu Gureri'l Ahkam - İst: 1307, C: 2, Sh: 66

Bilindiği gibi yalnızca silahsal anlamda savaşmak değil, aynı zamanda İslâm'ı insanlara tanıtmaya, sevdirmeye, kendi nefsinde fiilen yaşamaya gayret etmektir. Özellikle İslam hukukuyla yönetilmeyen bir ülkede yaşayan bütün Müslümanlar üzerinde İslam'ı yaşamak, anlatmak, sevdirmek, vahye tabi olmaya gayret etmek farz-ı ayndır.

İbadet:

İbadeti ikiye ayırabiliriz. Allaha ibadet ve Allah'ın dışındaki sistemlere, ideolojilere, şeylere ibadet. Müslüman olan herkes Allah'ın «Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.»¹⁵ hitabına muhattaptır ve gereğini yapmakla yükümlüdür.«Dinde zorlama yoktur. Hakikat; iman ile küfür apaçık meydana çıkmıştır. Artık kim Tağut'u inkar eder de Allah'a iman ederse muhakkak ki kopması mümkün olmayan en sağlam kulpa yapışmıştır. Allah hem sem'ive hem de âlim'dir.»¹⁶ Ayeti kerime dinde zorlama olmadığını fakat Allah'ı seçenin onun haricindeki her şeyi inkar edip yalnızca onun ipine yapışması gerektiğini imanın şartı olarak bize aktarmaktadır. Diyebiliriz ki Allah'a iman onun dışındaki tüm beşeri ideoloji, sistem ve küfrü inkarı gerektirir. **Bu inkar yalnızca sözle değil yaşam biçimimiz olarak hayatımıza uyguladığımız bir inkar olmalıdır.** Bir ibadetin kabul olabilmesi için iman, ihlas ve yapılan ibadetin rükunlerinin eksiksiz yerine getirilmesi gerekir. Bu kaideler her yerde aynıdır.

Kaza İbadetleri:

İslam kişiye yalnızca kaldırabileceği kadar yük yükler. İslam hukukuyla yönetilmeyen bir yerde doğup yaşayan Müslümanlar dinin kaideleriyle yönetilmediğinden içerisinde bulunduğu belde, devlet, veya bölgenin hukukuna ve ideolojisine göre yetiştirilmişlerdir. Bu nedenle ulema tarafından cehalet mazeret olarak görülmüştür.¹⁷

"Hanefilere ait olan Damad adlı eserde şöyle geçmektedir«Bir harbi Dar'ul Harp'te Müslüman olur fakat namaz ve benzeri ibadetlerin farz olduğunu bilmezse ve sonradan onların farz olduğunu anlarsa **kaza lazım gelmez.**”¹⁸ Cehaletin mazeret olmadığı tek konu Allah'a imandır. Tevhid konusunda cehalet mazeret değildir. Tevhidi öğrenmek ve öğretmek farzdır.

Kumar:

Esasen her iki yerde de (İslam hukukunun hakim olduğu ve olmadığı) Müslümanın müslümanı aldatması haramdır. Çünkü kumar, aldatmaktır. Müslümanın malına göz dikmektir. Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: «Ey iman edenler!.. İçki, kumar, dikili taşlar (tapmaya mahsus) fal okları, ancak şeytanın birer murdar amelidirler. Onun için bunlardan kaçının ki muradınıza eresiniz.»¹⁹ Ama İslam hukukunun karşısında varolan bir sisteme ve bu sistemleri destekleyen harbilere karşı başka fetvalar vardır. Hanefi imamlarından İmamı Azam Ebu Hanife ve Muhammed'in görüşü:"Müslümanın kazanacağı kesin değilse, bahis ve kumara pay koyması caiz olamaz. Payı koyan yalnız harbi ise böyle bir oyuna katılmak caizdir.²⁰ Görüldüğü üzere Müslümanın kaybetme riskinin olmadığı ve İslam'ın karşısındaki görüşte yer alanlarlabu tip oyunlara cevaz verilmiştir.Tekrar belirtelim bu hüküm iki Müslüman arasında kesinlikle geçerli değildir. Müslümanın Müslümanla kumar oynaması nerede olursa olsun haramdır.

Faiz Muamelesi:

Yine her iki yerde de (İslam hukukunun hakim olduğu ve olmadığı)Müslümanın Müslümandan faiz alması ve vermesi haramdır. Bu konuda çok ağır hadisi şerifler mevcuttur:

Ayeti kerimelerde üç çeşit evliyadan bahsedilmektedir:

15 Zariyat Suresi 56. Ayet

16 El Bakara Suresi 256. Ayet

17 El Hediyetül Alaiyye/Sh: 120,1st. 1984

18 (El Veciz fi Usuli'l Fikh (Dr.Abdulkerim Zeydan) Sh: 90, Bagdad/1970

19 Maide Suresi/90

20 İslam Hukukunda Ülke Kavramı (Dr.Ahmet özel) Sh: 168. 1st. 1982

“Faiz yetmiş üç kısımdır/çeşittir. En hafifi kişinin annesiyle zina yapması gibidir.”²¹ İslam hukukuyla yönetilmeyen ülkelerde yaşayan Müslümanlarla alakalı ise:«Dar'ul Harp'te Müslümanlar ile Dar'ul Harp ahalisi'arasında faiz yoktur.»²² buyrulmuştur.

«Gerek kumar meselesinde olsun ve gerekse faiz meselesinde olsun eğer fazlalık Müslümana geçiyorsa bu muameleler mübahdır. Ancak gerek kumar ve gerekse faiz konusunda olsun fazlalık Müslümana geçmeyip karşı tarafa geçiyorsa caiz değildir.»²³

Hz. Abbas (r.a.) Müslüman olduktan sonra Mekke'de ikamet ediyordu. Hz. Muhammed (s.a.v.) Mekke'de ikamet eden Hz. Abbas (r.a.) müşriklerden faiz aldığını biliyordu. Buna rağmen Mekke'nin fethine kadar müdahale etmedi. Ancak Mekke'nin fethinden sonra «Cahiliyye devrine ait faizler kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk faiz de Abbas b. Abdülmütalib'in faizidir.» buyurdu. ²⁴

Hz. Abbas örneğinde yazımızın özünü barındıran Mekke örneği muhteşemdir. Mekke'ye İslam hukuku hakim olmadan önce ve hakim olduktan sonraki hükümlerin değişmesi bizim için büyük bir delil barındırmaktadır. Kumar ve faiz hükümlerinden anladığımız gibi İslam hukukunun hakim olmadığı bir yerde Müslümanın karşıt oluşumlara karşı risk almadan kazanacağı tüm şans oyunları ve gelirlere caiz hükmünde fetva verilmiştir. Her yerde Müslümanın destekçisi olan Allah'a hamdolsun, bizi kendisine layık eylesin.

Hac:

İslam hukukunun hakim olmadığı bir yerde Müslüman olan bir kimseye Haccın farz olması için, o kimsenin Haccın farz olduğunu öğrenmesi lazımdır.

Hürriyet:

En büyük hürriyet Allah'a kul olmak ve Allah'a ibadet etmektir. Bir Müslüman her daim Allah'ın hükümlerini özgürce uygulamanın yolunu aramalı ve bunun için gayret sarfetmelidir. Nerede olursa olsun bir Müslüman Allah'a kulluk etmekle mükelleftir.

Evliya Çeşitleri:

«Allah iman edenlerin velisidir, onları karanlıklardan Nur'a çıkarır. Küfüredenlerin velileri ise Tağuttur, onları Nur'dan karanlıkara çıkarırlar. İşte bunlar Cehennemliktir; orada ebedi kalıcıdırlar.»²⁵

«İman edenler Allah yolunda savaşırlar. Küfredenler Tağut'un yolunda savaşırlar. O halde siz Evliyauş-Şeytan ile savaşın. Şüphesiz şeytanın hilesi zayıftır.»(Nisa Suresi/76)

“Üzerlerine Allah'ın ismi anılmamış olanlardan yemeyin, çünkü onu yemek yoldan çıkmaktır. Şeytanlar, dostlarına sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarmanız, muhakkak ki, Allah'a ortak koşanlardan olursunuz.”²⁶

“...Biz şeytanları iman etmeyenlere dost kıldık.”²⁷

21 Hakim, Müstedrek, 2/43

22 El Mabsut (Imam-ı Serahsi) C: 14, 9h: 56, Mısır/1324

23 Fethu'l Kadir LU Acizil Fakir (İbn-i Humam) C: 6, Sh:178, Mısır/1319

24 El Mabsut (Imam-ı Serahsi) C: 14, Sh: 57, Mısır/1324

25 Bakara Suresi 257. Ayet

26 Enam Suresi 121. Ayet

27 Araf Suresi 27. Ayet

28 Yunus Suresi 62. Ayet

Allah'a iman eden ve O'nun hükümlerine tabi olan Allah'ın velileri yani Evliyaullah,
Allah'ın sistemine karşı olup Allah'a dayanmayan her sisteme (tağut) destek olup yardımcı olanlar:
Evliyaut-Tağut,
Allah'a iman etmeyen, iman edenlere karşı mücadele eden, Allah'ın hükümlerinin karşındaki her
şeye yani şeytana destek olan; Evliyauş-Şeytan.

Bir kimse yukarıdaki ayeti kerimelere göre hayatını, eylemlerini, inancını ve bakış açısını analiz ederek neye hizmet ettiğine ve neyin karşısında olduğuna bakıp hangi evliya grubuna dahil olduğunu açıkça görebilir. Bir Müslüman için yegane hedef evliyaullahtan olmaktır ki Allah'ın rızasını kazanıp O'nun müjdesine nail olabilsin.

«Dikkat edin. Evliyaullah olanlar için korku yoktur ve onlar üzülecek de değillerdir.”²⁸

Allah, hayatımızda ve gönül dünyamızda O'nun hükümlerini öğrenen, tabi olan, uyanık, her daim evliyaullah olmaya gayret eden, emrettiği gibi dosdoğru yaşayıp sorumluluklarını yerine getiren Müslümanlardan eylesin. Amin.

Yazımızda İslam hükümlerine göre yönetilmeyen sistemlerde yaşayan Müslümanlar için fıkhi duruşun, görüşün, amelin ve yaklaşımın nasıl olması gerektiğini ayetler, hadisler ve genellikle Hanefi ulemasının görüşleriyle aktarmaya çalıştık. Muvaffakiyet yalnızca Allah'ın yardımıylaadır. Selamun aleyküm.

Gülbeyaz UMER

---

28 Yunus Suresi 62. Ayet

Gönülden Gönüle

Gönüldeşlerini bulup halleşemezse
Sessizleşir insanın gönül dili
Muhabbet değildir dünya kelimeleri
Herkesten uzakta
Denizlerin en derin uzaklarına ilişir gözleri
Hani o muhabbetinden sevgi
Sevgisinden aşk
Aşkından sonsuzluk duyduğunun dizinin dibindeydi ya bir zaman
Gözlerine bir an eksik bakmıştı
İşte o anın pişmanlığını yaşar
Şimdi kolay değil bu dağları denizleri aşmak
Dolar yüreği
Ah çekmeseydim gözlerimi
Kırpmasaydım bile
Tatlı diline güler yüzüne
Bir an daha baksaydım
O anı da ekleseydim
Özlemlerime
Şimdi gönülden gönüle ancak muhabbet
Bu dağlar denizler aşılana dek
Bazen uzaklaştıkça yaklaşır insan ya
Özlemek bende böyle bir yakınlık doğurdu
Sen burda olsan seninle muhabbet ederdim
Oysa içimdesin
Yine seninle konuşuyorum sensizim sanma
Yoksa gözümün daldığı derin denizlerde ne bulurum
Bu kez dilsiz dudaksız kelimelerin,
Kelimelerin sessizliğe dahil
Sen bana dahilsin.
Yoksa ben mi sana dahilim
Bu sessiz konuşmalar kafamı karıştırdı
Nerede sen başlıyor nerede ben bitiyor unuttum
En iyisi biz olalım
Hatta olmayalım
Sadece bir muhabbet kalsın
Gönülden gönüle
Ama hiç uzaklık kalmasın.

Zeynep SOLİN

BÜTÜN HASTALIKLAR SEVGİSİZLİKTENDİR

Sevgisizlik insanları hızla psikolojik hastalıklara sürüklüyor. İnsanlar, hastalıklarının sebebini araştırıp çözmek yerine en ufak bir rahatsızlıkta doktor doktor gezip ilaç kullanmayı tercih ediyorlar. Aslında bütün bunların bilinçaltında “ilgilen benimle” mesajı yatıyor. Doktorun ona poşetler dolusu ilaç vermesi bir ilgi göstergesi sayılırken, aynı şekilde sosyal medyada hiç tanımadığı binlerce insanın onu takip ediyor olması temas ihtiyacının giderilmesi veya başarıya, elde etme hırısı içindeki sevgi boşluğunu doldurma çabası gibi. Hepsi de sanki, gibi işte... Gerçekte ihtiyaç duyulan duyguların sahte bir telafisi...

Dışa ve dışarıdan gelecek motivasyona (ilaç, onay, para, mevki vb.) ihtiyaç duyan insanlar kendilerini yöneten duygunun kölesi olurlar. O kadar dışa bağımlı hale gelir ki insan, içinde delice haykıran, kalbini yaran o iç sesi duymazdan gelir. İşte bu nedenle de hasta olur. Çünkü iç sesin alkışlanmaya, onaylanmaya, paraya ihtiyacı yoktur. O motivasyonunu almaya değil vermeye, sevimleye değil sevmeye bağlamıştır.

Almaya odaklı insanlar sürekli bir psikolojik bunalım içindedir. Vermenin tadına varamamış, ne kadar güzel olduğunu tatmamış insanlar cimrilikleri nedeniyle sürekli doyumsuz ve mutsuzdurlar. Cömert insanlara göre mal, mevki, bilgi; sahip olduğu her şey Allah'ın servetidir. Onlar "Allah cömerttir; cömertliği ve güzel ahlâkı sever." hadisini ölçü alırlar. Böyle insanlar beklentisiz ve özgür olurlar. Karşı tarafı hoşnut etmeye çalışmak ya da herhangi bir menfaat elde etmek için değil sırf Allah rızasını gözeterek yaşarlar. Hayatla ilgili hiçbir psikolojik saplantıları olmaz.

İnsanlar birbirlerinin dostları ve yardımcıları olmakla yükümlüdürler. Bunun yolu ise iyiliği emredip kötülüğü yasaklayan söz söylemekten geçer. İnsanlara hoşlarına gitmese dahi doğruyu söylemek özünde zor bir iş olsa da neyi, ne zaman, nerede ve nasıl konuşacağını bilen insanlar etrafına ışık saçan iyilik feneri gibi olurlar. Onları dinleyen insanlar arı kovanından bal almış gibi huzur bulurlar. Bu, çok mal varlığına sahip olmak veya çok vermekle ilgili değil, küçük bir tebessüm veya güzel bir sözle bile mümkündür. Cömertlik, insanların sevgi ve muhabbetini kazandırır, mutluluğun anahtarı, dostluğun özüdür.

Kapitalist düzenin hüküm sürdüğü, haramların kol gezdiği bu zamanda insanların sağlıklarını korumalarının tek yolu var: Dünyayı ebedî hayatın kapısı yapmak. Bugün yol ayrımındayız: Ya nefsimiz ya Rabbimiz. Ya geçici menfaat ya hak olan, ya fâni olan ya baki olan. Tercih bize kalmış. Ne mutlu tüm mülkün ve malın Allah'a ait olduğunu, kendisinin emanetçi olduğunu unutmayı, Allah'la alışveriş yapanlara.

ÇOCUKLARDA KAYIP VE YAS SÜRECİ

Yaratılan her canlının küçüğü güzel olur ama anne babalar için kendi çocukları onlar için daha fazla anlam ifade eder ve daha güzel gelir. Bir hadisi şerifte şöyle geçiyor: Bir kadın Âise (ra)'ya geldi. Âise ona üç hurma verdi. Kadın iki çocuğuna birer hurma verdi ve kendisi için de bir hurma ayırdı. İki çocuk hurmaları yediler ve annelerine baktılar. Kadıncağız ayırdığı hurmaya dönerek onu böldü de her çocuğa yarım hurma verdi. Sonra Peygamber (s.a.v.) gelince Âise Peygambere (hadiseyi) anlattı." Peygamber şöyle buyurdu: "- Bundan neden hayret ediyorsun? O kadının, her iki çocuğuna ettiği merhamet sebebiyle Allah ona rahmet etmiştir." ¹ Allah hadisi şerifte geçen anneye verdiği gibi merhamet duygusunu anne babaların gönlüne öyle bir vermiştir ki büyütürken yaşanan zorlukları, sıkıntılarını unutturur. Yeri gelir hiç şüphe etmeden anne-baba çocukları için kendisi aç kalmayı tercih eder. Onlar için doğumundan ilk adımlarına, ilk söyleyişlerine kadar sevinç kaynağı haline gelir. Biraz büyüdüğünde ise okula başlayıp ilk aldığı karne unutulmaz anlar yaşatır. ² Yetenekleri, becerileri zamanla bir bir ortaya çıkar ve hayretle, heyecanla çocukların büyüüşünü seyrederek.

Çocuklar geliştikleri ve büyüdükleri bu süreçte aynı zamanda hayatın bir parçası olan kayıplar yaşarlar. Bu bir yakının vefat etmesi, kaybolma, evlat edinme gibi sebeplerle hayatlarında önem verdikleri kimselerle ilişkilerini kaybetmeleri gibi durumların sonucunda yaşanır ve kimi zaman bu kayıplar çocukların yas tepkisi vermelerine neden olur. Çocukların yaşı ve gelişim düzeyleri ölüm kavramını algılama düzeylerini, dolayısıyla ölüme verdikleri tepkilerin çeşidini de etkiler. Ölümün bu dünyadaki yaşamın sonu olduğu ve ölen birinin tekrar bu dünyaya geri gelmeyeceği, ölen bir insanın vücut fonksiyonlarının durduğu, nefes alamayacağı vb. durumları çocukların anlaması zaman almaktadır. Örneğin 3 yaş öncesinde çocuklar durumu tam kavrayamaz fakat ölen kişinin yokluğunu fark edebilir. 3-6 yaşlarındaki çocuklar ise ölümlü kısmen algılarlar fakat anlayamadıkları yerler vardır. Ölümü geri dönüşü olan bir durum olarak algılarlar. 7 yaşından sonra ise artık ölümün geri dönüşü olmayan bir durum olduğunu anlarlar. Soru sormalarına izin verildikçe ve yaşı büyüdükçe bu kavram çocuklarda iyice oturacaktır. Çocuklarda ölüm kavramının sağlıklı bir şekilde oluşması için, örneğin evde ölen bir bitki veya evde beslenen bir balık üzerinden örnekler verilerek açıklanabilir. Örneğin çiçeğin sadece birinin çarpması ve yere düşmesiyle değil, hastalanarak da ölebileceği konuşulabilir. Bu tarz küçük yaşantısal deneyimler çocuğun ilerde yaşayabileceği vefat durumlarını anlamlandırmasına yardımcı olur. ³

Kayba Verilen Tepkiler ve Ebeveynlere Öneriler

Her çocuğun kayıplar karşısında verdiği tepki birbirinden farklıdır. Kiminin tepki düzeyi yüksek iken kiminin de hiç tepki vermediği gözlenebilir. Kimi ağlayıp bağırarak tepki verirken kimi de olayı duymamışçasına tepkiler verebilir. Haberi duyar duymaz uzaklaşıp oyun oynama isteği duyabilirler. Bu durum olayın sonuçlarını az da olsa anladığını ve bunu kendi içinde sindirmek için zamana ihtiyacı olduğunu gösterir. Bazı çocuklarsa duyar duymaz bir şok evresi geçirir, o anda veya takip eden günlerde hiç konuşmayabilirler. Görüldüğü gibi çocukların verdikleri tepkiler oldukça farklı şekillerde gözlenir. Bu durumda çocuğun yetiştirildiği ortam, çocuğun mizacı gibi özelliklerinin farklı olması etkilidir. İlerleyen süreçte ise çocuklarda kaygı ve korku, uyku bozuklukları, davranış problemleri, suçluluk, yaşından küçük davranışlar sergileme vb. tepkiler gözlenebilir.

Örneğin annesi vefat eden bir çocuk, babası evden ayrıldığında ona bir şey olacağı düşüncesiyle kaygı ve korkuya kapılabilir, uykuya dalmakta güçlük çekebilir, sık sık öfke patlamaları yaşayabilir. Daha küçük yaşlardaki çocuklar oyunlarında ve çizdikleri resimlerde tepkilerini ve düşüncelerini yansıtır. Oyunlardaki gerginlik zaman içinde geçmezse destek alınması gerekebilir. Bazı çocuklarda da yoğun bir suçluluk duygusu gözlemlenir. Bu durumlarda çocuğun birtakım yanlış çıkarımlarda bulunduğu düşünceler tespit edilerek durum hakkında çocukla konuşulmalıdır. Yaşından küçük davranışlar sergileyen çocuklar ise (örneğin parmak emme, bebek gibi konuşma...) genelde durumu kabullendikçe bu durumu atlatırlar. Bu süreçte davranışlarını sürekli hatırlatarak pekiştirmemek oldukça önemlidir.

Çocukların yakınında yaşadığı ölüm aniden ve örsleyici bir şekilde gerçekleşmişse bu onun kişiliğinde ve gelişiminde etkiler bırakabilir. İleride yaşayacağı olayları karşılama becerisini, geleceğe ilişkin inancını etkiler. Yaşanan bu etkileri tamamen ortadan kaldırmak mümkün olmasa da çocuğun çevresindeki yetişkinlerin onu psikolojik anlamda iyi bir şekilde desteklemesiyle yaşanan bu sorunların etkisi azaltılabilir. Ailede yaşanan vefat sonucunda bazen anne/baba'nın çocuklarından durumu gizledikleri, vefat eden kişinin bir yere gittiğinin söylendiği görülür. Ancak çocuklar evdeki üzüntülü ortamı, evdekilerin artık eskisi gibi onla ilgilenmediğini, eve gelip giden kişilerin çokluğunu gözlemleyerek ne olduğunu tam olarak çözemeler de evde ters giden bir şey olduğunu anlarlar ve dolayısıyla içten içe kaygılanırlar ve davranış değişimleri yaşanmaya başlanır. Bu durumun yaşanması çocuk için sağlıklı bir süreç değildir. Çocuğa en güvendiği ve kendini yakın hissettiği kişi tarafından durum –küçük çocuklarda olayın travmatik yönü var ise o kısmını anlatmadan- açıklanmalı ve onunla aklına takılan sorular varsa konuşulmalıdır. Böylece çocuk evdeki değişken durumu daha rahat anlamlandırır. Aslında bu durum incelendiğinde çocukların verdiği tepkinin çevresindeki kişilerin onunla ilgisinin azalması ve onların davranış değişikliklerine olan tepkiye de bağlı olduğunu görürüz. Yani yas sürecinde çocuğun aynı zamanda yakınları da yas sürecinde olduğundan, azalan bir ilgi ile onlarla birlikte yas sürecini atlatmak durumundadırlar. Çocuğun vefattan önceki yaşantısı nasıl devam ediyorsa en kısa zamanda rutinine devam etmesini sağlamak gerekir. Bu dönemde çocuğa kayıpla ilgili yaşına uygun doğru bilgi vermek ve duygu-düşüncelerini paylaşmasını sağlamak oldukça önemlidir. Bu konuşmayı yaparken sessiz, çocuğun rahat edeceği bir ortam seçmek ve güvendiği, sevdiği bir kişi tarafından konuşma yapılması yararlı olacaktır. Olayla ilgili suçluluk hissedeceği yanlış bir çıkarım olup olmadığını bu konuşmalar esnasında analiz etmek oldukça önemlidir. Bu durumlarda “böyle düşünme” demek yerine düşüncelerini sorgulamasını, olayı doğru anlamlandırmasını sağlamak gerekir.

Yaşı küçük olan çocuklar tam olarak kavrayamadıkları için “Orda üşür mü? Acıkır mı?”, “Ben en son onunla tartışmıştım ben Cehennem’e gider miyim?” gibi sorular sorabilirler. Çocukların bu sorularından kaçmadan cevaplamak gerekir. Eğer cevaplayamayacağınız zor bir soru gelirse bilmediğinizi söyleyip, daha sonra cevabı öğrendiğinizde ona söyleyeceğinizden bahsedebilirsiniz. Ancak sorulara cevaplar verirken küçük çocuklara “Allah onu cezalandırdı.”, “Allah onu çok sevdiğinden yanına aldı.” gibi yanıtlardan kaçınılması gerekir. Bu söylemler çocukta Allah’a karşı olumsuz düşünceler beslemesine sebep olabilmektedir.

Özetle yetişkinler için hayatın bir parçası olan ölüm, çocuklar için de karşılaşılan bir durumdur. Bu süreçte çocukların verdikleri tepkiler ve ölümü anlamlandırma seviyesi gelişim düzeyine ve yaşına göre farklılık gösterir. Çocuklar bu süreçte yakınları tarafından iyi bir şekilde desteklenir, soruları cevaplandırılırsa daha sağlıklı bir şekilde durumu atlatır. Ölümü açıklarken Allah’ı cezalandırıcı, çocuğun sevdiğini ondan ayırıp yanına alan vb. şekilde anlamlar çıkarılacak açıklamalardan kaçınmak gerekir. Sorduğu sorulardan kaçmamak, çocuğun üzerindeki değişimleri analiz edip gözlemlemek ve gerektiğinde yardım almak oldukça önemlidir.

Ayşe YEŞİL

1. El-Edeb’ül Müfred Müslümanın Edep ve Ahlakı, (sy. 61) İstanbul: Motif yayınları, 2010.
2. Yörükoğlu, A., Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, (sy.14-15) İstanbul: Özgür yayınları, 2007.
3. Çocuklarda Yas Anne-baba el kitabı, Türk psikologlar derneği, bt.

İSLAM BİLGİNLERİ:

Astronomi ve Matematik

Bilimsel çalışmalarda bir önceki buluş, bir sonraki buluş için basamak kabul edilir ve önceki buluş temellendirilir. Nitekim hiçbir buluş bir yaratı değildir, yeryüzüne Hz. Adem'le gelen isimlerin yani yaratılmış olanın farkındalığa ulaşmış, şekillenip vücut bulmuş halidir.

Roma imparatorluğunun 476'daki çöküşünden sonra Avrupa kıtası coğrafyasıyla birlikte kültürel anlamda da "karanlık çağa" girmişti. Bazı önemsiz Roma ve Yunan metinleri dışında, çalışmaların çoğu kaybolmuş hatta birçoğu İskenderiye'deki büyük kütüphanedeki 400.000 dolayındaki yazma eser gibi tahrip edilmişti. Buna karşılık Yunan ve Romalılara paralel ama onlardan tamamen ayrı olarak doğu Asya başta olmak üzere dünyanın bazı başka yerlerinde de tamamen farklı bir bilim kültürü geliyordu. Örneğin Tang (MS. 618-907) ve güneyli Sung (1127-1279) hanedanlıkları sırasındaki küresel ve entelektüel faaliyetlerin odağı Çin olmuştu. Marko Polo da yazılarında bu ikinci hanedanlık döneminin ihtişamını anlatır. Bunun yanında İslam coğrafyası boş durmamış; bilim insanlarımız astronomi uğraşları ve yapmış oldukları seyahatler ile çevrelerini inceleyerek harita çizmişler ve önemli astronomik hesaplar yapmışlardır.

İslam coğrafyası Atlantik'ten pasifiğe kadar iki yüz yıldan az bir zaman içinde yayılan bir medeniyetin açıklamasıdır. Bu zemin üzerinde pek çok bilim insanı yetişmiştir. Yetişen bu kimseler içinde Ali Kuşçu, Akşemsettin, Ebul Vefa gibi önemli matematik ve astronomi bilginleri vardır. İçlerinde Ebu Reyhan Muhammed bin Ahmed el-Biruni, Newton'dan 700 yıl önce, Newton'un matematiksel olarak ispatladığı "yer çekimi kuramı" üzerine ilk fikirlerini ileri sürmüştür. Ayrıca geliştirdiği teleskoplar ile gözlemleri sonucunda, gezegenlerin güneş etrafında döndüğünü doğrulayan Galileo'dan da 600 yıl önce, 'dünyanın döndüğü' fikrini El-Biruni savundu. Dünya dönüyorsa, ağaçlar ve taşların neden fırlamadığı sorusuna ise "merkezde bir çekicilik olduğu" ve "her şeyin dünyanın merkezine düştüğü" cevabını vermiştir. Yine özgül ağırlığın maddelerin ayırt edici özelliği olduğunu ilk defa o ileri sürmüştür. Kendisinden çok sonra gelen Newton, Toricelli, Copernicus, Galileo gibi bilim adamlarına ilham kaynağı olan El-Biruni, 75 yaşında vefat etti. Türkçe dâhil 15 dilde yayımlanan "**The UNESCO Courier**" dergisi, 1974 yılında çıkardığı sayıyı El-Biruni'ye ayırdı. El-Biruni'yi "bin yıl önce, Orta Asya'da yaşamış evrensel deha" olarak tanıttı. Biruni'nin ileri sürdüğü ve Newton'un matematik hesabı yaptığı yer çekimi ile alakalı çalışmalara paralel olarak, son dönemde farklı hesaplar ve fikirler ortaya koyarak bilimin ilerlemesini ise Einstein sağlamıştır.

Ali Kuşçu'nun astronomi ve matematik alanında yazmış olduğu iki önemli eseri vardır. Bunlardan birisi, Otlukbeli Savaşı sırasında bitirilip zaferden sonra Fatih'e sunulduğu için Fethiye adı verilen astronomi kitabıdır. Eser üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde gezegenlerin küreleri ele alınmakta ve gezegenlerin hareketlerinden bahsedilmektedir. İkinci bölüm Yer'in şekli ve yedi iklim üzerinedir. Son bölümde ise Ali Kuşçu, Yer'e ilişkin ölçüleri ve gezegenlerin uzaklıklarını vermektedir. Döneminde hayli etkin olmuş olan bu astronomi eseri küçük bir el kitabı niteliğindedir ve yeni bulgular ortaya koymaktan çok, medreselerde astronomi öğretimi için yazılmıştır. Ali Kuşçu'nun diğer önemli eseri ise Fatih'in adına atfen Muhammediye adını verdiği matematik kitabıdır. Bilimsel çalışmaları nedeniyle 2013 yılında NASA ayın bir kısmına Ali Kuşçu başka bir kısmına ise Abbas İbn Firnas'ın adını verdi.

Firnas, Endülüslü bir İslam bilginidir. Kurtuba'da büyümüş ve burada tahsil görmüştür. Tarihi kaynaklarda İbn Firnas'ın Kurtuba Camiisi'nden atlayarak, uzun süre kuşlar gibi süzüldüğü daha sonra yere indiği bilgisine rastlanır. Bugün bazı Arap ülkelerinde bulunan havaalanları, hava üsleri ve eğitim merkezleri onun adını taşımaktadır. NASA da, Ay'da bulunan 89 km. çapındaki bir krater, onun bilim dünyasına sunduğu katkıların bir gereği olarak İbn Firnas adını vermiştir.

Ebu Maşer, medcezir olayını keşfeden ilk kişidir.

Battani, 10. yüzyılda güneş yılını 365 gün 5 saat ve 46 dakika olarak ölçmüştür. Sinüsün ve kısmi olarak da tanjantın hesaplamadaki kullanımlarını açıklamış ve böylece modern trigonometrinin temellerini atmıştır. Copernicus, copernicus devrimini başlatan " göksel kürelerin devrimleri üzerine" adlı kitabında Battani'ye olan minnetini dile getirmiş ve birçok yerde ondan alıntılar yapmıştır. Modern dünya Battani'ye bilim dünyasına katkılarından dolayı hürmetini ay'daki bir bölgeye el Battani anlamına gelen "Albetegnius" ismini vererek göstermiştir.

Cabir bin Hayyan, bundan 1200 sene önce atomun parçalanabileceği fikrini, maddenin en küçük parçası olan cüz ü la yetecezza da yoğun bir enerji vardır, diyerek ortaya atmıştır. Yunan bilginlerinin iddia ettiği atomun parçalanamayacağı söylenemez. O da parçalanabilir. Parçalanınca da öyle bir güç meydana gelir ki Bağdat'ın altını üstüne getirebilir.

Fergani, Güneş'in kendine göre hareketinin olduğunu ve saat yönünde döndüğünü keşfeden ilk kişidir. Güneş'in yüzündeki lekeleri ve ekliptik meyli de ilk defa o dile getirmiştir. Aydaki " Alfraganus" kraterinin ismi ona ithafen verilmiştir.

Amine Güneş

KEÇİBOYNUZU

Keçiboynuzu günümüzde 'sağlıklı beslenmek isteyen' modern insanın en önemli tatlı tercihlerinden biri haline gelmiştir. Hem tatlı olması hem de kan şekerini düşürücü etkisinin olması bu durumun sebebi olarak düşünülüyor.

Baklagiller grubuna dâhil olan keçiboynuzu ağaçta yetişmektedir. Keçiboynuzu ağacı, yalnızca Akdeniz ikliminde yetişmekle birlikte, herhangi bir kimyasala maruz kalmamasına gerek kalmaksızın, her sene artışlarla meyve veren bir ağaçtır. Temmuz- haziran aylarında olgun meyvelerini verir. ABD'nin California eyaletinde, Kıbrıs'ta, Türkiye'de ve Libya'da yetişmektedir. Keçiboynuzu ağacının yetiştiriciliği; Türkiye'nin Bozyazı, Alanya, Gülnar, Manavgat, Silifke, Gazipaşa, Anamur, Datça ve Marmaris ilçelerinde oldukça yaygın bir şekilde yapılmaktadır. Keçiboynuzunun un, pekmez, hayvan yemi, meyve, çerez gibi oldukça yaygın bir kullanım alanı mevcuttur.

Faydalarına bakacak olursak;

- * 100 g çekirdeksiz keçiboynuzu tüketildiğinde 293 kcal enerji sağlamaktadır.
- * Potasyum (827 mg/100g), kalsiyum (348 mg/100 g), magnezyum (54 mg/100g), fosfor (79 mg/ 100 g), sodyum (35 mg/100g), selenyum (5 mg/100 g), demir (2.9 mg/100g) ve bakır (0.6 mg/100g) keçiboynuzunda bulunmakta olan minerallerdir. İçeriğinde en fazla potasyum içermektedir. Doğal besinleri içeren bir beslenme düzeninden gelen potasyumun, insanlarda kalp ve damar hastalıkları riskini azalttığı bilinmektedir. Özellikle inme vakası üzerine olumlu etkisi olduğunu kanıtlayan çalışmalar mevcuttur.
- * Şeker içeriği yüksek bir gıda olan keçiboynuzu, içerdiği yüksek miktarda suda çözünmeyen diyet lifi dolayısıyla glisemik indeksi düşük gıdalar sınıfında yer almaktadır. (Glisemik indeksi yüksek gıdalar ile beslenmek kalp hastalıkları, tip2 diyabet, LDL yüksekliği gibi problemlere yol açmaktadır.)
- * Keçiboynuzu meyvesinde bulunan bir biyoaktif bileşen olan D-pinitol ise, insan metabolizmasında insülin gibi davranarak kan plazmasındaki glikozu(kan şekeri) düşürme ve dengeleme özelliğine sahiptir.
- * Beslenme düzeninde düzenli olarak yer alan diyet lifi, kalp ve damar hastalıklarında önemli bir risk kaynağı olan kolesterol seviyesini düşürmektedir.
- * Keçiboynuzunun kolesterol seviyesi üzerine etkisinin incelendiği bir çalışmada içerisinde 5 g keçiboynuzu içeren bir gıda takviyesi hastalara verilmiş ve 6 haftalık araştırma süresi sonunda hastaların LDL(kötü kolesterol) ve toplam kolesterol seviyelerinde düşme saptanmıştır.
- * Keçiboynuzunun içerdiği diyet lifi sayesinde, kolon sağlığı ve kolondaki hücrelerin gelişimi üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu bilinmektedir.
- * Keçiboynuzu meyvesinin ve yaprağının ekstraktlarının antioksidatif özelliği sayesinde böbrek hücrelerinde de koruyucu etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak tatlı ihtiyacının karşılanmasında keçiboynuzu kullanıldığında her açıdan fayda verecek bir seçim yapılmış olur. Kimyasal kullanılmadan yetiştirilebilmesiyle, şeker ihtiyacını karşılayıp kan şekerini düzenliyor olmasıyla, kalp, böbrek, bağırsak hastalıklarından korunmasıyla bir mucize...

*Keçiboynuzu Meyvesi (Ceratonia siliqua L.) ve Sağlık, Fikret Pazır , Yüksel Alper, Ege Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, İzmir.

Günlük Vird

-Ya Rabbi, niyet ettim günlük virdimi çekmeye.

"ÜÇ İHLÂS BİR FATİHA"

YA RABBİ, PEYGAMBER EFENDİMİZ (SAV) HZ.LERİNİN RUHLARINA VE BÜTÜN GEÇMİŞ PEYGAMBER EFENDİLERİMİZİN RUHLARINA, CİHÂR-İ YÂR-İ GÜZİN EFENDİLERİMİZ; EBUBEKİR-İ SİDDİK, ÖMER-UL FARUK, OSMAN-I ZUNNİREYN, ALİ-YEL MURTAZA (R.A) HZ.LERİNİN RUHLARINA, AŞERE-İ MÜBEŞŞERENİN, EVLADI RESULULLAH, ZEVCE'İ RESULULLAH, İMAM-I HASAN, İMAM-I HÜSEYİN, YETMİŞ İKİ ŞÜHEDANIN VE BÜTÜN ŞÜHEDANIN, TÜM ASHABI RESULULLAH HZ.LERİNİN RUHLARINA, İMAMIMIZ; İMAM-I AZAM EBU HANİFE, İMAM-I ŞAFİİ, İMAM-I MALİK, İMAM-I HANBELİ VE BÜTÜN MEZHEB İMAMLARININ ruhlarına hediye eyledim vasıl ve hissedar eyle Ya Rabbi.

"ÜÇ İHLÂS BİR FATİHA"

"YA RABBİ, Pirimiz SEYYİD ABDULKADİR GEYLANİ, SEYYİD AHMED-ER RUFÂİ, SEYYİD AHMED EL BEDEVİ, SEYYİD İBRAHİM DUSİKİ, ŞEYH EBU-L HASAN EL ŞAZELİ, ŞAH-I NAKŞİBEND-İ MUHAMMED BAHADDİN, ŞAH-I MEVLANA CELALEDİN-İ RUM-İ, ŞAH-I HACI BEKTAŞ-I VELİ, HACI BAYRAM-I VELİ, MEHMET MUHYİDDİN ÜFTADE Hz.lerinin ve tüm Pir efendilerimizin ruhlarına hediye eyledim vasıl ve hissedar eyle Ya Rabbi.

"ÜÇ İHLÂS BİR FATİHA"

YA RABBİ, bütün geçmiş Müşid-i Kamillerin, Velilerin, Evliyaların, Dervişlerin , Müminlerin ruhlarına, Üstadımız Bayındırlı Hacı MUSTAFA ÖZBAĞ Efendinin ruhaniyetine ve yaşayan bütün Müşid-i Kamillerin, Velilerin, Evliyaların ruhaniyetlerine, bütün derviş kardeşlerimizin ve Ümmeti Muhammed'in ruhaniyetlerine, Turuk-i Aliyeden ve Akrabay-ı taallukatımızdan geçenlerin ruhlarına, hediye eyledim vasıl ve hissedar eyle Ya Rabbi.

100 defa " SÜBHÂNALLAHİ VE BİHAMDİHİ, SÜBHÂNALLÂHİ'L-AZİM VE BİHAMDİHİ ESTAĞFİRULLAH EL AZİM."

100 defa " ALLAHÜMME SALLİ ALA SEYYİDİNA MUHAMMEDİN VE ALA ALİ SEYYİDİNA MUHAMMEDİN VESAHBİHİ VESELLİM"

1001 defa " LA İLAHE İLLALLAH"

(Tevhid en az 1001 defa, yetmiş bine kadar çoğaltılabilir.)

Okunabildiği kadar KURAN OKUNUR, DUA EDİLİR.

Her sabah ve akşam namazından sonra dünya kelamı konuşmadan yedi kez " ALLAHÜMME ECİRNİ MİNE'N-NAR " ve yine yedi defa "Hasbinallahû ve ni'mel vekil"

Her namazdan sonra; normal namaz tesbihatı 33 defa "SÜBHANALLAH" , 33 defa " ELHAMDÜLİLLAH" , 33 defa " ALLAH HU EKBER" ve 1 defa "LÂ İLÂHE İLLALLÂHU VAHDEHU LA-ŞERİKE LEH, LEHU'L MÜLKÜ VE LEHU'L-HAMDÜ VE HÜVE ALÂ KÜLLİ ŞEY'İN KADİR"

300 defa " LA İLAHE İLLALLAH"

(Tevhid en az üç yüz defa, beş bine kadar çoğaltılabilir.) Dua Edilir. Yukarıda tarif edilen dersi günde en az bir sefer yapmak gerekir. Eğer daha fazla yapmak isterse sabah ve akşam yapılabilir. Daha da fazla yapmak isterse istediği kadar yapılabilir. Efdal olanı az da olsa devamlı olmalıdır.

KARABAŞ-İ VELİ KÜLTÜR MERKEZİ VE TASAVVUF VAKFININ

HANIMLARA VE BEYLERE YÖNELİK ÜCRETSİZ
KURSLARININ
GÜN SAAT VE YERLERİ

S HANIMLARA: SALI GÜNÜ 18:00-19:30 VE CUMARTESİ GÜNÜ
E 11:30-13:00 SAATLERİ ARASINDA KURS VERİLMEKTEDİR.
M BEYLERE: PAZARTESİ, ÇARŞAMBA VE CUMA GÜNLERİ 19:00-20:30
A SAATLERİ ARASINDA KARABAŞ-I KÜLTÜR MERKEZİNDE KURS
VERİLMEKTEDİR.

N HANIMLARA: CUMA GÜNÜ SAAT 17:00-19:00 SAATLERİ ARASINDA
E KURS VERİLMEKTEDİR.
Y BEYLERE: PAZARTESİ, ÇARŞAMBA VE CUMA GÜNLERİ 17:00-19:00
SAATLERİ ARASINDA KARABAŞ-I KÜLTÜR MERKESİNDE KURS
VERİLMEKTEDİR.

İ HANIMLARA: ÇARŞAMBA GÜNÜ SAAT 13:30-17:00 (GENEL) VE
L ÇALIŞANLAR İÇİN AYNI GÜN 18:00-19:00 SAATLERİ ARASINDA KURS
A VERİLMEKTEDİR.
H BEYLERE: PAZARTESİ, ÇARŞAMBA VE CUMA GÜNŞERİ 17:0-19:00
İ SAATLERİ ARASINDA KARABAŞ-I KÜLTÜR MERKEZİNDE KUR
VERİLMEKTEDİR.

B HANIMLARA: CUMARTESİ GÜNÜ SAAT 12:30-13:30
E SAATLERİ ARASINDA KURS VERİLMEKTEDİR.
N BEYLERE: PAZARTESİ, ÇARŞAMBA VE CUMA GÜNLERİ
D 17:00-19:00 SAATLERİ ARASINDA KARABAŞ-I KÜLTÜR
İ MERKEZİNDE KURS VERİLMEKTEDİR.
R

KARABAŞ-I VELİ KÜLTÜR MERKEZİ

ADRES: İBRAHİM PAŞA MAH. ÇARDAK SK. NO:2 (HEYKEL KIZ LİSESİ ÜSTÜ)
OSMANGAZİ/BURSA

☎ 0 (224) 222 03 85

TASAVVUF VAKFI BAYAN TEMSİLCİLİĞİ

ADRES: MAKSEM MAH BAŞCI SK. BAŞCI İBRAHİM CAMİİ YANI
OSMANGAZİ/BURSA

☎ 0 544 746 47 79

www:// www.mevlana.org.tr